

BLOEDVERWANTEN

HAN NEFKENS

Voor Felipe

“Niets is zoals het was maar slechts zoals het herinnerd wordt”

Ramón del Valle-Inclán (1866–1936)

1

De hal van het ziekenhuis doet me denken aan een overdekt zwembad. Zo'n bad waar een vakantiesfeer gecreëerd wordt met palmbomen, tropische planten, plastic tafeltjes en oranje parasols. Onder een van die parasols zitten patiënten in ochtendjas een sigaretje te roken. Wat verderop wacht een dikke Chinese meneer op bezoek, handen gevouwen op zijn schoot, een boeddha in pyjama. Een vrouw in gebloemde duster duwt haar infuus op wielletjes voor zich uit, alsof het een boodschappenkarretje betreft. Terwijl haar kinderen toekijken pakt een Turkse moeder haar tas uit en legt het ronde brood, de kazen en vijgen op het handdoekje dat ze zorgvuldig over de bank heeft gespreid. Een dame op verstandige schoenen en met een rood fietsjack aan houdt haar stijf opgerolde anjers als een knuppel onder de arm.

De klok aan het eind van de gang is belachelijk groot, alsof we geen moment mogen vergeten hoe laat het is. Halfelf wijzen de reuzenarmen aan. Ik loop naar de lift en merk hoe mijn tempo afneemt. Het liefst zou ik hem missen zodat ik nog een minuutje extra heb. Maar wanneer de vrouw met het fietsjack me ziet duwt ze snel haar bos anjers tussen de sluitende liftdeuren die als een achteruitlopende film weer openschuiven. Ze glimlacht naar me. Ik moet naar boven.

Op de vierde verdieping ben ik altijd even de weg kwijt. Is het naar links of naar rechts? De gang ziet er aan beide kanten hetzelfde uit, grijze stenen op de grond, grote glimmende tegels aan de muur, een rij witte deuren met ronde raampjes. Ik loop naar links, daarna sla ik rechtsaf en zie dan het naamplaatje. K.315 Vincent Brautichem. Boven de 'i' is als vrolijke noot in plaats van een punt een cirkeltje getekend.

Ik haal diep adem, duw dan de deur open. Daar ligt mijn broer, in het stalen bed bij het raam. De vuilgele muren dempen het licht van buiten. Een plastic zak half gevuld met urine hangt aan de zijkant van

Vincent's bed, als de ballast die een ballon belet op te stijgen. De lucht is droog en warm, de kamer ruikt naar bleekmiddel.

‘Hallo Vincent, daar ben ik weer.’

Hij antwoordt niet maar staart naar het lichtje van de machine waaraan zijn infuus gekoppeld is. Ik ga op het krukje bij zijn bed zitten. Zijn ogen lijken in het gekrompen gezicht nog groter dan gewoonlijk, ze hebben een grijsblauwe waas. Zijn huid is vaal, zijn mond staat wat open, de lippen droog, gesprongen zelfs. Vincent's armen steken mager uit een veel te groot ziekenhuishemd, zijn handen liggen slap op de grof katoenen spreid.

Tegen de muur zit een soort dashboard met knopjes, stopcontacten, aansluitingen en een nachtlampje. Verder is alles kaal. Drie stoelen staan leeg rond het bed. Het andere bed in de kamer is onbezet, de gordijnen eromheen zijn dichtgetrokken. Het raam loopt over de hele breedte van de kamer en heeft dubbel glas. Buiten hangt een zware mist; de stad heeft zich verborgen. Zelfs de toren van de medische faculteit, zo dichtbij, is nauwelijks te zien. Hier en daar zweven wat raampjes los en leeg in de ruimte.

‘Vincent.’

Dan harder: ‘Vincent!’

Een zweetdruppel loopt over mijn voorhoofd en wordt gestremd door mijn wenkbrauwen. Mijn overhemd plakt aan mijn rug. Het infuus bromt als een spinnende kater. In de gang klepperen houten gezondheidssandalen. Iemand roept. Een deur slaat dicht. Ergens boven wordt een stoel verschoven. Ver weg gaat een radio zachtjes aan op Radio 3. Rubberen wielen piepen op de tegels, een wagentje nadert. Zijn het Vins medicijnen?

Ik hoor het geschuif van dienbladen, het gerinkel van kopjes en glazen, het gekletter van bestek tegen borden. Een verpleegster kondigt met schelle stem aan dat Vincent lekker gaat eten. Met haar brede achterwerk geeft ze een douw tegen de deur en dan valt ze

achterstevoren de kamer binnen. Ze zet het blad op een plateau naast Vincent's bed en tilt het glimmende deksel op om ons de verrassing van vandaag te laten zien: een worst waar het vet vanaf druipt, wat aardappelpuree met een kuiltje vol jus en andijvie. Vincent houdt niet van andijvie.

Met een beweging van haar hoofd vraagt ze me of Vincent hulp nodig heeft met eten. Wanneer ik haar laat weten dat ik hem zal voeren, struint ze neuriënd de kamer uit. Het karretje rammelt weer verder. Ik schep wat puree van het bord en breng de lepel naar zijn mond. Die blijft dicht. Snapt hij nou niet dat hij iets moet eten om het beetje kracht wat hij nog heeft te behouden? Ik duw de lepel tegen zijn mond, probeer een weg te banen tussen zijn lippen, maar Vincent houdt zijn tanden op elkaar. De jus biggelt omlaag langs de zijkant van zijn gesloten mond, valt log op het witte laken en vormt daar een vetvlek.

Ik leg de lepel op het blad. Hij bekijkt het maar. Ik kom morgen wel terug.

Wanneer ik opsta draait Vincent zijn hoofd langzaam van het infuus af. En zelfs nadat ik de deur van de kamer dichtgedaan heb zie ik zijn ogen, rond en vol verbijstering, nog voor me.

Ik neem de tram vlak voor het ziekenhuis. Bij mijn hotel stap ik niet uit. Het is geen bewuste beslissing, ik blijf gewoon zitten tot aan het eindpunt van lijn vier. Daar op de Laan is ons ouderlijk huis, een van de twee donkere panden uit de jaren dertig die samen wantrouwend loeren vanonder hun loodzware dak.

Ook toen stond het huis er verlaten bij, alsof de bewoners gevlucht waren voor een ophanden zijnde catastrofe. De jaloezieën moesten altijd naar beneden om de tapijten en de schilderijen te beschermen tegen het licht, ik kon nooit vrijuit naar buiten kijken. Het huis is kleiner dan in mijn gedachten, de begroeiing wilder. Op het terras staan twee verroeste tuinstoelen, die zijn nog van ons.

In het voorjaar van 1962, ik was pas zes geworden, zat ik naast mijn moeder op een van die stoelen te lezen. Plotseling legde ze haar boek in haar schoot en vroeg me of ik Vincent een mooie naam vond. Heel mooi, maar waarom wilde ze dat weten? Omdat ik een broertje of zusje zou krijgen. Twee dikke tranen biggelden over mijn wangen, ik was zo blij eindelijk niet meer alleen te zijn.

Enkele maanden later trof ik tot mijn verbazing om halfacht 's ochtends onze huisarts in de keuken aan. Hij kookte een pannetje met water. Papa, die anders net als mama pas naar beneden kwam wanneer ik al naar school was, stond ook in de keuken. Mijn broertje of zusje zou zo geboren worden. Ik begreep nog steeds niet wat dat te maken had met het feit dat dokter Hoogewegen bij ons thee kwam zetten. Maar ik werd snel naar de ochtendmis gestuurd om te bidden voor het nieuwe baby'tje.

De kerk was koel vergeleken met de zomerhitte die zelfs zo vroeg al op de stad drukte. Er waren geen mensen. Het was een doordeweekse dag, maar toch hing er een zondagsgeur van wierook, boenwas en

violieren. Ik doopte mijn vingers in het ijskoude wijwater, maakte een kruisteken en likte daarna mijn vingers af. Door de gebrandschilderde ramen – Maria, Jozef en het kindje Jezus op de vlucht naar Egypte – viel het licht in rode en groene vlakken op de stenen vloer. Het hout van het knielbankje deed pijn aan mijn blote knieën, het duurde altijd even voordat ik daaraan wende. Ik vroeg aan de Lieve Heer of het baby'tje snel mocht komen en niet te veel zou huilen.

Mijn eerste wens werd meteen vervuld. De buurvrouw stond bij ons hek op mij te wachten.

'Je weet dat je er ondertussen een broertje bij hebt gekregen? Gefeliciteerd!'

'Dank u wel,' zei ik beleefd.

Ik verborg de teleurstelling dat ik het nieuws van haar had moeten vernemen en liep achterom door de keuken naar binnen. Daar stond een grote mevrouw in een wit uniform dat strak om haar bovenarmen spande, de vetkwabben spoten uit haar mouwen als roze drilpudding. Ik mocht met haar mee om mama gedag te zeggen.

De gordijnen in mijn moeders kamer waren dicht. Ze lag in bed met de lakens opgetrokken tot aan haar kin. Ik schrok ervan hoe bleek en moe ze eruitzag. Voorzichtig gaf ik haar een zoen. Haar stem klonk anders dan normaal toen ze me feliciteerde met Vincent.

Later vroeg ik of het erg veel pijn had gedaan. Ze zei dat ze die pijn op slag was vergeten toen ze haar nieuwe kindje zag.

Het leek me een wonder dat je veel pijn zo snel kan vergeten.

Mijn tweede wens werd ook verhoord; Vincent huilde zelden. Lachen deed hij wel, maar niet uit zichzelf, ik moest hem eerst onder zijn kin kriebelen. Dat deed ik urenlang, tot mama zei dat het genoeg was. Vincent moest rusten, net als zij.

Mama sliep veel. Alleen noemde ze het geen slapen, maar rusten. Iedere middag tussen een en vier rustte ze. Toch raakte ze nooit uitgerust.

Zoals Eskimo's wel honderd woorden hebben voor sneeuw, zo had mijn moeder een heleboel uitdrukkingen om haar vermoeidheid te beschrijven: ik ben bekaf, ik kan geen pap meer zeggen, ik kan geen stap meer zetten, ik heb geen fut meer, ik heb geen puf meer, ik zie sterretjes, ik ben doodop, en vooral: ik kan niet meer.

Mijn moeder probeerde ons tot slaapmedeplichtigen te maken, op dezelfde subtiele wijze als waarop alcoholici mensen in hun omgeving tot drinken aanzetten. Vincent of ik hoefden ons maar even niet lekker te voelen of we werden naar bed gestuurd, allebei. Een dagje onder de wol was de remedie tegen alle kwalen.

Op een middag bouwden Vincent en ik een toren van rode, groene en gele blokken in de speelkamer die naast mijn moeders slaapkamer lag. De toren was al bijna zo hoog als Vincent zelf, er moest alleen nog een spits op. Terwijl ik die zocht zag ik hoe Vincent met een beweging van zijn mollige handje de toren omverduwde. De blokken donderden tegen het parket. Ik gaf Vincent op zijn kop, hij wist toch dat mama rustte.

Even later kwam mijn moeder de speelkamer binnen, de afdruk van het kussen stond nog op haar gezicht. Ik durfde niet te vragen of wij haar wakker hadden gemaakt, ze zei er niets over.

Maar diezelfde week nog belde een bonkige kerel in blauwe overall aan, de timmerman. Hij had een groot stuk hout bij zich, zo breed en dik als een grafzerk. Vincent en ik keken toe terwijl hij met veel gevloek en gezucht het hout de wenteltrap op manoeuvreerde. Wat zou het zijn? Een nieuwe bodem voor Vins bed, een plank om onze elektrische trein op uit te zetten, een nog in elkaar te timmeren sjoelbak? We slopen hem achterna en zagen toen waar de houten plaat voor bedoeld was: hij werd tegen mama's slaapkamerdeur aan gespijkerd. Zo kon ze ons niet meer horen wanneer ze rustte.

De hulp had Vincent in bad gedaan en mama kwam voorlezen, *Jip en*

Janneke. We zaten met z'n drieën op Vins bed. Zijn haar was nog nat van het schuimbad, hij rook naar lelietjes-van-dalen en had zijn witte badstof pyjama met rode olifantjes aan. Ik hoefde niet meer vroeg in bad. Vincent legde zijn hoofd op mijn moeders schouder, duim in de mond. Mama zei dat hij rechtop moest zitten, anders kon ze niet voorlezen. Ze droeg de witte schortjas die ze aandeed wanneer ze iets met ons ging doen, zodat haar kleren niet vuil zouden worden. Zo leek ze een beetje op een verpleegster.

Die avond kwam papa vroeg thuis, dat was bijzonder. Vincent lag in zijn 'holletje' en ik zat me boven op Vins bed te verkneukelen, want papa kwam nog even boven. Hij had zijn borrel bij zich, dat betekende dat hij ging voorlezen, uit *Pinkeltje*. In zijn donkerblauwe pak en spierwitte overhemd – de manchetten staken altijd iets uit de mouwen van zijn jasje, zodat de gouden knopen zichtbaar waren – ging papa op een klein stoeltje vlak naast Vincents bed zitten. Hij rook nog naar de sigaren van de heren met wie hij een uur voordien onderhandeld had over de verkoop van zijn kantoorpanden. Nu las hij voor uit *Pinkeltje*. Hij bracht het met overgave: zijn stem, altijd wat gedragen, kreeg meer timbre en vlak voordat er iets bijzonders ging gebeuren, stopte hij even om de spanning op te voeren. Het leek wel alsof hij zelf ook hevig geboeid was door Pinkeltjes avonturen in het Paleis op de Dam.

Voordat mijn ouders naar bed gingen kwam papa even kijken of we al sliepen. Ik was nog wakker maar hield me slapende. Door mijn wimpers heen keek ik naar hem; een vader die er heel anders uitzag in zijn rood-wit gestreepte pyjama waarvan de broek net iets te lang was. Hij ging op zijn tenen staan om vanuit de deuropening te zien of ik al sliep. Toen hij naar mijn bed kwam en me zachtjes een kus gaf moest ik vreselijk mijn best doen om mijn ogen niet te openen. Hem aankijken zou de betovering verbreken, dan zou hij me de volgende keer vast niet meer kussen.

Ik had een Dinky Toy van Sinterklaas gekregen, het was een zwarte Opel waarvan de deurtjes open konden. Het was niet mijn enige cadeau, de tafel stond vol, maar wel het allermooiste. Mama, die altijd oog had voor 'hen die het financieel wat minder getroffen hadden', vertelde me dat er kindjes waren die dat jaar niet zo geboft hadden en geen cadeautje kregen. Ze stelde voor dat ik een van mijn vele cadeautjes aan die kinderen zou geven; Vincent was pas twee dus nog te jong voor dergelijke sociale verantwoordelijkheid. Het moest wel iets zijn wat ik zelf mooi vond, het moest een beetje pijn doen. Ik wist precies op welk cadeau ze doelde en duwde haar het zwarte autootje met de deurtjes die open konden in de hand.

Ik kan me niet herinneren dat ik een complimentje kreeg van mama of een aai over mijn bol, terwijl ze toch trots op me moet zijn geweest, want ze vertelde het verhaal aan de tantes. 'Hier, neem alsjeblieft gauw mee voordat ik er spijt van krijg,' schijn ik gezegd te hebben, daar moesten mama en de tantes erg om lachen. Pleegde ik verraad aan mezelf door dat wat ik zo graag wilde houden, op te geven om mijn moeder te plezieren? Aan die arme kindjes dacht ik geen moment.

We gingen op bezoek bij oma. Terwijl onze ouders en oma boven in de salon zaten, waren Vin en ik in het souterrain bij Nel, oma's hulp. Zij droeg een groot wit schort en had pantoffels aan, want haar voeten wilden niet meer. Nel gaf ons priklimonade uit een flesje met een groene stip en we kregen lange vingers van haar en speculaas, zelfs als het geen Sinterklaas was.

Nel had ook stapels ingebonden Donald Ducks, daar las ik Vincent uit voor. Hij zat op mijn schoot, zodat hij de plaatjes beter kon bekijken. Ik deed alle stemmen na: Donald, Katrien, Dagobert en Goofy, maar Kwik, Kwek en Kwak lukten niet zo goed want die spraken alle drie tegelijk. Tegen enen slofte Nel naar boven om te kijken of we

oma even gedag mochten zeggen voordat die ging rusten. Vincent en ik klommen hand in hand de brede houten trap op die kraakte bij iedere tree. Oma, in donkere japon, zat frêle en klein op de fluwelen bank in de salon vol zware meubelstukken en sombere schilderijen. Ze rook naar eau de cologne en prikte een beetje als we haar een kusje gaven. Uit een eikenhouten dressoir haalde ze een blikken trommeltje met snoepjes. We mochten er ieder een nemen. Ik vond ze een beetje muf smaken maar wilde niet weigeren. Vincent vond ze lekker. Op weg naar huis vertelde mama dat het bij haar vroeger ook zo ging. De kinderen aten beneden bij Nel, en voor het slapen gaan mochten ze even naar oma in de salon. Vincent wilde weten of mama dan ook een snoepje kreeg, maar die waren alleen voor de kleinkinderen. Ik had dus gelijk, die mufte snoepjes waren iets speciaals, ik kon ze niet weigeren.

We speelden kappertje met papa. Die zat in zijn leren stoel onverstoobar de krant te lezen terwijl Vin en ik zijn hoofd bewerkten. Vincent stond op zijn teentjes op een bijzettafeltje en knipte papa's weinige haren met zijn vingers. Ik herschikte met een nat kammetje de vier haren midden op papa's hoofd. Eerst alle vier naar rechts, dan naar links, dan twee naar rechts en twee naar links, drie naar rechts, er zijn verbazend veel mogelijkheden met zo weinig haar. Zo nu en dan drukte ik mijn neus tegen papa's glanzende hoofd om hem beter te kunnen ruiken. Hij ruikt bijzonder. Het is een geur die ik alleen van papa ken, warm en scherp tegelijk.

Op tafel stond papa's borrel met een flesje Underberg daarnaast. Dat waren kleine flesjes waarvan hij iedere keer maar een paar druppels in een borrel deed. Wij vochten erom wie het lege flesje mocht houden en wie het papiertje van het nieuwe flesje mocht wikkelen. Het moest om de beurt, maar ik geloof dat ik het wat vaker deed, omdat ik de oudste was.

Papa at altijd later en wanneer mama met zijn soep

binnenkwam waren de spelletjes afgelopen. Papa wilde dan nog een dikke pakkerd, hij sloeg zijn armen om ons heen. Zo deinden we heen en weer als een stoere boot op zee. Vincent keek wat dromerig voor zich uit, alsof hij iets aan de horizon zag. We kregen een dikke smakkerd van papa, zijn zonen galmden altijd na, en daarna droogde hij zijn hoofd af met zijn zakdoek die hij vervolgens nauwgezet opvouwde. Hij sloeg de krant weer open en zette zich aan de soep met balletjes.

Toen ik tien was spaarde ik voor het eerst; dat was om lippenstift voor mama te kopen, Evening Glow van Christian Dior. Ze was er, geloof ik, wel blij mee. Alleen vond ze de kleur iets te fel. Daarom deed ze er een zachte kleur overheen. Maar ik hield juist van het warme oranje, de kleur van de brandende houtblokken in onze open haard.

Ik keek toe terwijl mama zich opmaakte. Ze bracht de lippenstift niet direct naar haar mond, ze gebruikte een kwastje – een kunstwerk dat zichzelf verfraaide.

Wanneer we op visite gingen, meestal bij haar zussen, de tantes, maakte ik haar uitgebreid complimentjes. Ze was de alle allermooiste moeder van de wereld. Mama lachte dan met haar hand voor de mond, wat gegeneerd, maar toch niet helemaal zonder trots.

Zoals iedere zomer gingen we ook die augustus een maand naar Noordwijk. Mama, Vincent, ik en een meisje dat speciaal was ingehuurd om zandkastelen met ons te bouwen. Papa moest werken, die bezocht ons in de weekenden. Dan sliep hij meestal. Mijn moeder had een speciaal tenue voor wanneer ze met ons meeging naar het strand: een lichte twinset en bijpassende broek, een zijden sjaal om haar hoofd gedrapeerd en een donkere zonnebril met puntig montuur. Ik zei dat ze zo op Grace Kelly leek, en op Mamaloe van Pipo de Clown, want die vond ik ook erg knap.

Dat jaar kwam mama echter bijna niet op het strand. Ze zat

op het terras van Hotel Huis ter Duin en wuifde naar ons. Ze had een aparte manier van wuiven: ze stak haar hand op en bewoog alleen haar vingers, alsof ze pianospeelde in de lucht.

Vincent en ik zwaaiden terug terwijl de hulp een kuil voor ons schepte. Toen die kuil eenmaal klaar was, zo diep dat zelfs de hulp erin verdween, zeiden we dat we helemaal geen kuil wilden, we wilden een berg. Zuchtend gooide ze de kuil weer dicht en begon aan het maken van een berg.

Ook in Noordwijk moesten we op tijd naar bed. Ik mocht zelfs niet opblijven om het vuurwerk te zien dat eens in de veertien dagen ter vermaak van de badgasten werd afgestoken, terwijl ik toch al elf was. Vanaf haar balkon had je een geweldig uitzicht, fluisterde mijn moeder tegen mijn één jaar oudere neefje. Hem had ze samen met zijn zusjes uitgenodigd om bij ons naar het vuurwerk te komen kijken. Ze dacht dat ik haar niet kon horen, maar ik hoor zelfs nu nog hun stemmen op de gang terwijl ze langs onze kamer liepen en giechelden. Wat later volgden de knallen van het vuurwerk. Ik schoof het gordijn opzij, alhoewel ik heel goed wist dat ik niets kon zien, onze kamer keek uit op de binnenplaats van het hotel.

September 1967. Alle ramen stonden open, het beddengoed lag over de kozijnen te luchten, de hemel was strakblauw. Ik klopte op de deur van mijn moeders slaapkamer om haar te vragen of ik ‘met zonder jas’ naar buiten mocht.

Ze antwoordde niet. Ik duwde de dubbele deur open en zag haar op het afgehaalde bed zitten met een pakje Tempo-zakdoekjes op haar schoot. Ze hilde. Hoog en met korte snikjes, als een kind dat de weg naar huis kwijt is.

Ik had mama nog nooit eerder zien huilen en schrok er zo van dat ik snel maar zachtjes de deur dichtdeed en naar mijn kamer rende, waar onze hulp net aan het dweilen was. Op het kale matras barstte

ik in snikken uit.

Verbaasd haalde zij haar schouders op; dat mijn moeder huilde was toch geen reden voor mij om ook te grienen. Mama huilde niet meer toen ze op mijn kamer kwam. Oma was heel ziek, ze had niet lang meer te leven. Mama ging naar haar toe. Ik mocht buiten spelen 'met zonder jas' en kreeg twee kwartjes om een ijsje te kopen voor Vincent en mijzelf.

Een ijsje zomaar door de week, dat was ongewoon. Ik begreep meteen dat alles anders is als mensen doodgaan. Dan mag je dingen die gewoonlijk niet mogen, net als op je verjaardag. Het is feestelijk, maar een verdrietig feest. Vincent en ik gingen op het grasveldje aan het begin van de Laan zitten, dan konden we mama aan zien komen. Wanneer ik weer moest denken aan hoe ze op de rand van het bed zo alleen had zitten huilen kreeg ik een naar gevoel in mijn buik.

Ik besloot geen ijsjes te kopen, dan was het niet speciaal en dan zou oma misschien niet doodgaan.

Aan het einde van de middag zagen we mama's witte Renault Dauphine in de verte. Toen ze langs het grasveld reed zwaaide ze naar ons en glimlachte. De ijstruc had gewerkt! Ik rende naar huis, Vincent sjokte achter me aan, maar toen ik haar bij de auto zag staan, was de glimlach van mama's gezicht verdwenen. Oma was dood.

Ik durfde er bijna niet naar te vragen, zo bang was ik dat ze weer zou gaan huilen. Eenmaal binnen zei ze dat oma nu in de hemel was bij Onze Lieve Heer. Daar hoefde ik niet om te huilen. Oma was al oud en als mensen oud zijn is het tijd om naar de hemel te gaan. Mama haalde een glaasje water voor me. Maar ik kon niet ophouden met huilen, zo erg vond ik het voor mama dat ze nu geen moeder meer had.

3

In de tuin staat nog steeds het beeld dat mijn vader heeft laten maken toen Vincent een peuter was. Het is geen echt beeld, het is een muurtje van ruwe stenen met daarop de beeltenis van twee kinderen gegraveerd. De kinderen lijken niet op Vincent en mij, maar het zijn wel twee jongens. Twee jongens en een bloem, een zonnebloem.

Vincent kweekte zonnebloemen toen hij een jaar of negen was. Iedere dag gaf hij ze water en mat ze op. In een groen schrift hield hij nauwkeurig bij hoeveel centimeter ze gegroeid waren. Hij keek urenlang naar zijn zonnebloemen, alsof hij ze met zijn blik wilde dwingen tot de hemel te groeien. Maar op een dag was zijn interesse verdwenen. Hij liet ze verdorren en binnen korte tijd hingen de ronde gele kopjes geknakt aan hun stengel. De tuinman rukte ze uit de grond en gooide ze in het weilje achter het huis.

Af en toe reden Vincent en ik paardje op het beeld. Dat eindigde steevast in ruzie. We waren ruiters op hetzelfde paard, maar reden ieder een eigen kant uit, want Vincent zat altijd tegenover me. Zo kwamen we niet vooruit, hij moest bij mij achterop zitten met zijn armen stijf om mijn middel, zodat wij, de indianen, hard konden galopperen wanneer de cowboys eraan kwamen. Maar dat wilde Vin niet want dan kon hij zijn duim niet in zijn mond houden. Ik vond hem een slome roodhuid, met hem kon je geen oorlog winnen.

Toen Anna en mijn vader naar het buitenland verhuisden besloten ze het beeld niet mee te nemen. Anna zei dat het niet meer klopte, Marjolein was intussen geboren. Mijn vader vond de transportkosten krankzinnig hoog. Het beeld bleef achter.

Ik loop het garagepad op. Het grind knerpt onder mijn schoenen. Hier maakte ik een doodsmak toen ik mijn eerste grote jongensfiets kreeg

op mijn tiende verjaardag. Van mijn vader moest de fiets iets te groot zijn, zoals ook onze kleren op de groei gekocht werden. Hij zei dat ik hem maar naar de fietsenmaker moest brengen zodat die blokken op de trappers kon doen. Blokken op de trappers! Dus ging ik fietsen zonder blokken. Het was mijn verjaardag, dan mag je doen wat je wilt en word je beschermd door een soort onzichtbare feestelijke zeepbel. Maar toen ik van de straat het pad op kwam racen, haalden mijn voeten de trappers net niet. Ik klapte tegen de stang en viel met fiets en al op het grind. Mijn linkerbeen begon te bloeden, de zeepbel was gebarsten. Ik hilde niet alleen om de pijn maar vooral om de teleurstelling dat er geen vrijwaring van ongeluk bestaat op je verjaardag.

Bij de voordeur kijk ik door een lang, smal raampje naar binnen. Nog steeds dezelfde marmeren hal, alleen is de Griekse vaas nu weg. De hal, woonkamer en ouderlijke slaapkamer waren de enige werkelijk ingerichte vertrekken van het huis. In de hal, door mijn vader 'ingangspartij' genoemd, hing een zeventiende-eeuws Vlaams wandkleed met een afbeelding van Abraham die op het punt staat zijn zoon Izaak te doden en daarvan weerhouden wordt door de hand van God. Ik vond het een onbegrijpelijk verhaal, hoe kon God zoiets nou van een vader vragen. Papa vond dat ook, maar het kleed was mooi en hij had het voor een goede prijs op de kop kunnen tikken. Later gaf een rabbijn me een andere uitleg van deze parabel. Het was gebruik in die tijd onder joodse stammen om de eerstgeboren zoon te offeren aan God. Abraham verzette zich daartegen, hij deed het niet en doorbrak daarmee die gewoonte. Om het geheel wat te schikken naar het idee van een God die de beslissing in handen houdt, werd het verhaal verdraaid tot dat wat we nu kennen.

In de woonkamer – pas op de middelbare school hoorde ik dat de meeste mensen het over huiskamer hebben – stonden antieke Spaanse kasten en middeleeuwse beelden, en er hingen schilderijen

uit de zestiende en zeventiende eeuw. De stoelen waren modern en ongemakkelijk, ik gleed steeds van het strakke leer af.

De slaapkamer van Vincent, de mijne en de kinderkamer, ons domein, waren gemeubileerd met spullen die mijn vader niet meer op de zaak kon gebruiken: twee stalen bureaus, draaistoelen op wieltjes, oude archiefkasten waar we ons speelgoed in moesten opbergen, zwarte kantoorlampen en een grote houten kast die mijn moeder gebruikte als bergruimte voor haar bontjassen. Soms deed ik die kastdeur open en bracht de mouw van een van haar bontjassen naar mijn wang, hij was zo zacht en rook naar mama's parfum: Arpège van Lanvin.

Op een avond, toen mijn ouders naar een concert waren, sloop ik mijn moeders slaapkamer binnen en ging zitten aan de toilettafel met de zilveren borstels en kristallen flesjes. Daar stond ook de beige doos met de tekening erop van een donker figuur in een golvende zwarte cape. Er was een kleiner figuurtje bij, een kind dat werd beschermd door de ridder in de cape. Ik maakte het doosje open, haalde het flesje tevoorschijn en sprenkelde wat druppels op mijn polsen en achter mijn oren, zoals ik het mijn moeder had zien doen. Zo was ze heel dicht bij me. De geur zou als een cape ook mij beschermen tegen dat nare gevoel dat ik vaak had. Een gevoel alsof ik helemaal hol was vanbinnen, leeg en tegelijkertijd toch loodzwaar.

Mama riep me de volgende morgen. Ze vond het brutaal van me dat ik zomaar op haar slaapkamer was gekomen, een jongen van elf moest toch beter weten. Ik werd voor straf naar boven gestuurd. Later zag ik ook Vincent aan haar toilettafel zitten. Hij bracht het flesje Arpège naar zijn neus. Ineens voelde ik me verbonden met hem, we hadden hetzelfde geheim, de ridder met de cape die ons zou beschermen. Maar ook Vincents geheim werd snel ontdekt, hij had het hele flesje Arpège over zich heen gegoten. En ook hij moest voor straf boven blijven.

Vincent heeft lang in bed geplast. Toen hij vijf was lag in zijn bed nog steeds een rubber zeiltje en kocht mijn moeder een speciale plaswekker voor hem. Met haar witte schortjas aan schoof ze, pink omhoog, een rubber hoesje om Vincents toen al flinke penis. Het hoesje was met een draad verbonden aan de wekker die afging wanneer de eerste druppels urine kwamen. Maar Vin sliep gewoon door de wekker heen en werd de volgende ochtend net zo nat wakker als de dag daarvoor. Mijn moeder had de wekker natuurlijk ook niet gehoord door haar extra dikke slaapkamerdeur. Ik weet eigenlijk niet wanneer hij opgehouden is met in bed te plassen.

Het was zondagmiddag en we bekeken films in de speelkelder, of probeerden films te kijken, want mijn moeder kon niet met de projector omgaan. Mijn vader ook niet, maar die vond dat hij dat als vader toch wel behoorde te kunnen. In zijn donkere pak, hij droeg ook op zondag een donker pak, probeerde hij de achtmillimeterfilm met een lus in de projector te krijgen. Wij wachtten geduldig af. Mijn moeder op de eerste rij, een Salamanderpocket opengeslagen als een waaier op haar schoot. Vincent zat naast haar, stil, aan hem had je geen kind.

‘De lichten!’ riep papa en ik sprong op. We hoorden het geritsel van de film in het donker: het gaat beginnen! Daar stonden we aan de plas achter ons huis de eendjes te voeren, Vincent in zijn korte broek, ik in mijn nieuwe blazer. Ik gaf Vin een stukje brood en met mijn hand om de zijne gooiden we dat samen in de richting van de plas. De film begon te trillen, eerst lichtjes, toen erger en ineens was er een witte vlek op het scherm. Licht aan. Mijn vader boog zich over de projector en verwisselde de spoelen. Licht uit. Vincent zat nu ondersteboven op het gras. Ik draaide mijn hoofd om alsof ik schuin koppeltje ging duikelen, om zo de film te bekijken. In ieder geval trilde die niet. Vincent keek recht voor zich uit naar zichzelf ondersteboven. Allebei de Vincents hadden hun duim in de mond. Maar ondersteboven naar de film kijken

vond mijn vader toch niet zoals het hoorde. Licht aan. Hij stopte de projector, deed zijn jasje uit, boog zijn benen wat zodat hij op ooghoogte bij de projector stond en tuurde naar het apparaat. Opnieuw werd de film door een lus gehaald. Licht uit. We zagen een rillende Vincent, een bevende Eric die bibberende eendjes een stuk brood voerde. Daarna schoot de film uit de projector, het felle licht deed pijn aan onze ogen.

Een halfuur ging het zo door, trillende filmbeelden die ineens bevroren. Iedere keer eindigde het met de schelle plek die op het doek achterbleef. Het licht van de projector fonkelde op het scherm als kleine stukjes glas in de sneeuw, de spoel draaide zinloos door.

Mijn vader gaf het op, mijn moeder moest maar eens een nieuwe projector kopen. Maar deze was juist nieuw. Papa trok zich terug achter de krant. Mama ging ook naar de woonkamer om verder te lezen. Ik stelde voor dat we gingen pingpongen. Vincent schudde zijn hoofd. Kleien wilde hij ook niet, in tekenen had hij geen zin, het was te koud voor de tuin, liedjes zingen vond hij niets; ik moest een verhaaltje vertellen. Ik begon zonder te weten waar ik zou eindigen. Ik wist alleen waar het over moest gaan: over twee broers. Ze voeren met een grote boot naar een toverland waar je alles op mocht eten, de bomen waren van chocolade, de huizen van marsepein. Daarna vlogen ze op een tapijt, net zo een als in de woonkamer lag, ver boven de aarde tot aan de sterren. Vin vond het verhaal mooi. Maar de broers moesten wel weer veilig thuis komen bij hun ouders. Toen dat gebeurde glimlachte hij tevreden.

We volgden papa naar de garage.

‘Is iedereen er?’

‘Ja,’ zeiden Vin en ik in koor.

‘Dan gaan we nu aan boord,’ commandeerde mijn vader alsof we op expeditie gingen in een onderzeeboot. We stapten achter in de zwarte Cadillac; voor zaten wij nooit, dat vond mijn vader

levensgevaarlijk, stel dat hij eens onverwachts moest remmen. Tergend langzaam dreven we in de regen door de buitenwijken van de stad waar mijn vader onroerend goed bekeek. Kantoorpanden, fabriekshallen, bedrijfsruimten, opslagplaatsen, dat was ons vermaak op de zondagmiddag. We moesten stil zijn, want papa luisterde ondertussen naar het voetballen op de radio. Andere automobilisten toeterden naar die grote Amerikaan die twintig kilometer per uur reed. Ik schaamde me rot, maar mijn vader kon het niets schelen. Ze konden hem toch passeren? Wij zaten lichtelijk misselijk achter de beslagen ramen. Die ramen mochten nooit open, want dan tochtte het en zouden we kouvatten.

Mijn vader is altijd bezorgd geweest dat ons iets zou overkomen. Ook wanneer het niet erg koud was buiten moesten we een sjaal om en een hoofddeksel, zoals hij een muts noemde, op. Zelfs op de klamste zomerdagen droegen we een hemdje onder ons T-shirt want juist met dat getranspireer had je zo iets te pakken.

In plaats van huiswerk te maken zat ik achter het bureau poppetjes te tekenen. Het waren dames in mantelpakjes; een mantelpakje met ronde hals en vier knopen op de mouwen: het summum van chicheid. Rond een uur of halfvijf hoorde ik de motor van mijn moeders auto; zoals meestal om die tijd ging ze boodschappen doen. Dat deed mama liever alleen. Ik stond voor het raam en zag haar in de witte Renault over de Laan wegrijden. In de verte hoorde ik stemmen van kinderen die buiten speelden. Ik hoorde hun geroep, de kreten van opwinding en plezier, het doffe geluid wanneer hun bal op de stoep stuitte. Zelfs met mijn neus tegen het glas gedrukt kon ik de kinderen niet zien, ze waren net te ver weg. Zo graag wilde ik met ze spelen of gewoon bij ze zijn buiten, maar mijn benen waren te zwaar en te slap om te bewegen. Ik werd vastgezogen door het grijze spikkeltjeslinoleum van mijn slaapkamervloer. Ik wilde wel maar kon niet.

Ik moest van mijn moeder boven op papa wachten. ‘Als hij dit rapport ziet zwaait er wat voor je,’ had ze gezegd. Ik zat achter het stalen bureau met hetzelfde gevoel als in de tandartswachtkamer wanneer ik het priemende gesnerp van de boor hoorde. Ik hoopte op uitstel, dat mijn vader laat van de zaak zou komen, maar dat was natuurlijk net die dag niet het geval. Hij hield het rapport bekleet met onvoldoendes een eindje van zich af alsof het een vieze lap was, alsof de vijf voor geschiedenis, de vier voor aardrijkskunde en de drie voor rekenen stonken. Met zo’n rapport zou ik niet overgaan en als je eenmaal was blijven zitten, al was het in de vijfde klas, dan mocht je niet meer naar de middelbare school en zonder middelbare school kon je niet naar de universiteit. Wat moest ik dan worden, loodgieter zeker! Van mij zou niets terecht komen. Het allerergste vond mijn vader wat de meester bij mijn rapport had geschreven: ‘Eric kan wel als hij maar wil.’ Ik was gewoon een luie donder!

Maar hoe ik ook mijn best deed, het lukte niet. Mijn hoofd zat vol, er paste niets meer bij.

Al de eerste dag dat ze bij ons was kreeg Vincent Koosje aan het huilen. Koosje kwam uit een moeilijk gezin in Tiel, ze was onze nieuwe hulp in de huishouding, de zoveelste van een eindeloze stoet, lang bleven ze nooit. We lunchten met z’n drieën, mijn moeder was weer naar de dokter. Vincent stootte me aan met zijn elleboog. ‘Moet je eens kijken naar die rare ogen van haar,’ zei hij, alsof we voor de kooi van een baviaan in de dierentuin stonden. Hij moest ophouden, maar ik zag dat hij gelijk had, Koosjes zware oogleden vielen over haar wimpers heen, zodat haar ogen wegzonken in haar gezicht. Vincent kon er maar niet over uit hoe klein die oogjes waren en hoe vreemd. Hij priemde zijn vijfjarige vingertje in de richting van Koosje die met gebogen hoofd boven haar boterham met hagelslag zat. Hij begon te lachen. Ik werd er zenuwachtig van en begon wat te giebelen, ik had zo’n gevoel als in

de kerk wanneer het helemaal stil was, het belletje van de misdienaar rinkelde en je wist dat je niet mocht lachen maar het daarom juist vreselijk moest. Vincent brulde het uit. Dikke tranen stroomden uit Koosje rare oogjes. Daarop moest Vincent nog harder lachen.

Later die middag kwam mama op mijn kamer. Ze had een pleister aan de binnenkant van haar rechterarm. Mama vroeg hoe ik het zou vinden als mijn moeder net was overleden en ik in een vreemd gezin terecht zou komen, waar ik al de eerste dag uitgelachen werd. Ik vond het een beetje laf om te zeggen dat Vincent degene was die lachte, ik had overwicht op hem moeten hebben. Ik moest op mijn kamer blijven om na te denken over wat ik gedaan had. Vincent fietste buiten in de voorjaarszon.

Vreemd genoeg was Koosje dol op Vincent, mij vond ze een eigenwijs rotjong. Hij mocht bruidsjonker zijn toen ze na een jaar trouwde met de hoekige timmerman. Vin had zijn communicatiepak aan en een hoge hoed op die bijna tot over zijn ogen viel. Hij tilde de sluier van Koosje hoog op, alsof het een vlag in de wind was. Ik zag het later op een foto, zelf was ik er niet bij.

Vincent was zijn gloednieuwe tas aan het pakken, de volgende dag zou hij voor het eerst naar de lagere school gaan. Papa zat achter de krant. Mama las *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan*. Wat een geheimzinnige titel, waar zou dat boek over gaan? Mama zei dat ik daar nog te jong voor was, waarom ging ik niet eens wat in mijn dagboek schrijven?

Maar ook die keer lukte het niet. De pagina's bleven blank. Dat waar ik zo graag over wilde schrijven durfde ik niet op papier te zetten, uit angst dat mijn moeder het per ongeluk zou lezen.

4

Bij de bloemenstal voor het ziekenhuis zoek ik naar zonnebloemen, maar het is niet de tijd van het jaar. Ze hebben alleen rozen en tulpen. Zou Vincent het gek vinden als ik hem rozen gaf? Heeft hij weleens rozen van iemand gekregen? Ik koop ook een bos rode tulpen voor het verplegend personeel van Vier Zuid.

Ik kijk even naar de klok, kwart over twee. Maar wat maakt dat eigenlijk uit, er zijn geen vaste bezoeken voor Vincents afdeling, ik mag komen wanneer ik wil.

In Vincents kamer zijn de gordijnen gesloten. Een flets licht valt naar binnen alsof er een laken over de hemel is gespannen. Het tweede bed is weggehaald. Betekent het dat er hier voorlopig niemand meer bij komt?

Vincent staart nog steeds naar het groene lichtje. Met een bos bloemen in iedere hand ga ik voor hem staan, als de man met de signalen die de landende vliegtuigen naar hun slurven dirigeert. Ik bevind me nu midden in zijn gezichtsveld, hoop dat hij reageert. Alsof zijn blik de onzichtbare straal is van een elektronisch beveiligingssysteem. Maar het alarm gaat niet af, er klinkt geen enkele sirene, geen zoemer, geen bel. Hij knippert zelfs niet eens met zijn ogen.

Ik vlucht naar de keuken, waar een aantrekkelijke verpleger koffie aan het drinken is. Na mezelf voorgesteld te hebben geef ik hem een boekje en zie dan ineens dat het de rozen zijn. Ik voel hoe ik rood word.

‘Wat lief van u. Dank u wel, meneer.’

‘Zou u ook de tulpen voor mijn broer in het water kunnen zetten? Hij reageert helemaal niet, hè?’

‘Maar hij kan u wel horen. Toen ik hem vanochtend vroeg

zijn mond open te doen zodat ik die schoon kon maken, deed hij dat meteen.'

Zie je wel, hij wil niet dat ik er ben.

'Ik weet zeker dat hij uw aanwezigheid op prijs stelt.'

'Wat moet ik in godsnaam tegen hem zeggen? Hij reageert nergens op.'

'Waarom vertelt u hem niet het laatste nieuws? Het is belangrijk dat patiënten contact houden met de buitenwereld.'

Maar er is op het moment geen buitenwereld voor mij, er is slechts één wereld, die van Vincent. Zelfs wanneer ik de krant lees of televisie kijk in mijn hotel zie ik de klok bij de ingang van het ziekenhuis, het tl-licht in de lift, de van leegte galmende gangen, de schemer in Vincents kamer, het groene lichtje bij zijn infuus, zijn afgewende blik. Ik hoor zijn zwijgen. Kon hij maar zeggen wat hij wil.

De verpleger schikt de tulpen zorgvuldig in een ronde glazen vaas. Ik loop achter hem aan naar Vincents kamer.

'Kijk eens wat een mooie bloemen je broer heeft meegebracht?' Hij houdt de vaas met tulpen voor Vins gezicht, maar die kijkt er dwars doorheen.

Waarom zegt hij 'jij' tegen Vincent en noemt hij hem hij zijn naam, hij is toch al bijna dertig? Mij noemt hij meneer en hij zegt u. Zie ik er zo oud uit, heb ik al zoveel grijze haren? Zou het zijn omdat hij mij nog niet zo goed kent? Of is het omdat ik nog gezond ben, rechtop sta, terwijl Vincent als een baby op zijn rug ligt?

De verpleger plaatst de bloemen tussen de dubbele ramen: de rode tulpen zijn zo een object in een vitrine geworden.

Hij draait zich om en staat op het punt terug te gaan naar de keuken.

'Moet Vincent niet een beetje opgefrist worden?'

'Dat is vanochtend al gebeurd.'

'Zullen we dan zijn bed verschonen?'

'Dat doen we altijd na het wassen. Blijft u maar lekker bij uw broer zitten.'

Op het nachtkastje ligt het boek dat ik een paar dagen geleden voor Vincent kocht. Ik moest het papier er zelf afhalen, Vincent had er de kracht niet meer voor. Hij glimlachte toen hij zag dat het van Annie M.G. Schmidt was.

Ik zeg dat hij in mijn hand moet knijpen als hij wil dat ik iets uit *Tot hier toe* voorlees. Ik weifel even voordat ik mijn hand om zijn wijsvinger sluit, zou hij dit wel prettig vinden? Zijn vinger voelt zacht en warm aan, er is geen beweging in te ontdekken.

Hij vindt het vast wel goed. Ik weet dat hij van Annie M.G. Schmidt houdt. Ik pak het boek en sla het open op een willekeurige bladzijde. Juist voor ik hardop begin te lezen zie ik: 'Mijn oom is uit nieuwsgierigheid gestorven'. Nog net op tijd houd ik mijn adem in en sla snel de bladzijde om: 'De wereld is leeg zonder jou'. Kan dat mens nou nergens anders over schrijven? Dan ineens zie ik het. 'Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?'

'Weet je nog hoe we dit samen zongen, Vin?'

Ik begin hardop te lezen en dan, zonder dat ik het wil, deinen de woorden op en neer als de eendjes op de plas achter ons huis. Ik zing, eerst zachtjes maar dan luid:

'Als ik weg ben, voorgoed uit dit land,
als ik woon bij Menton of bij Nice,
in een bungalow dicht bij het strand,
waar het weer niet zo guur is en vies,
lig ik fijn in de zon op mijn rug.
Om mij heen bloeit de rozemarijn.
Ik wil nooit meer naar Holland terug
en ik denk vals: hoe zou het daar zijn,
nog zo nat, nog zo kil?'

Wat voor weer zou het zijn in Den Haag,
wisselvallig met telkens een bui?
Wat voor weer is het daar nou vandaag?
Is het weer voor een vest en een trui?
Is er regen vandaag?
Waait de wind met een vlag
alle voetgangers weg van het Spui
en duikt iedereen diep in zijn kraag?
Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?

Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?
Zijn de bomen nog kaal op 't Voorhout?
Wat voor weer is het daar nou vandaag?
Is het miezerig, mistig en koud?
Zijn de wolken weer laag?
Valt de regen gestaag?
Is lijn negen er nog zo benauwd?
Ligt het bier weer zo koud op je maag?
Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?'

Het moet een raar gezicht zijn, de ene man roerloos in het stalen bed,
de ander op een laag, wiebelig krukje, zingend uit volle borst.

'Ja en toch (dat is gek) op den duur
ga ik hunk'ren naar Holland en huis,
naar de Afsluitdijk, mistig en guur,
naar de weerman bij ons op de buis,
naar 't gezicht van professor Van Holk,
naar een tulp in een Hollandse tuin,
naar het ochtendblad en zelfs naar Henk,
naar het Kurhaus, de Pier en Kijkduin.

Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?
Zijn de bomen al groen op het Plein?
O, wat zou ik verschrikkelijk graag
nou een uurtje vandaag
in mijn eigen Den Haag
op de Plaats of het Buitenhof zijn.
Ik wil weer terug. Dat is al wat ik vraag,
want ik ben met mijn hart in Den Haag.'

We zitten weer met zijn drieën op Vincents bed. Ik ruik de lelietjes-van-
dalen, ik zie de rode olifantjes op zijn pyjama, de blos van opwinding
op zijn wangen. We zijn weer thuis.

Twintig april 1989. Ik had besloten het mijn vader en Anna persoonlijk te vertellen en nam vanuit Parijs de trein, de bus en liep daarna nog een kwartier. Ik wist nog steeds niet hoe ik het hun zou moeten zeggen, onderweg oefende ik in gedachten waar te beginnen, waar te eindigen. Het was alweer bijna een halfjaar geleden dat ik in een privékliniek in Manilla de uitslag had gekregen. Ik kon het niet geloven, maandenlang had ik gedacht dat er een fout was gemaakt. Pas toen de test drie keer was herhaald en ik met een Amerikaanse arts had gesproken, was het tot me doorgedrongen dat het waar was.

Ik was nog aan het repeteren toen ik aanbelde. Ze verwachtten me niet. Je komt niet zomaar langs, je maakt altijd eerst een afspraak. Anna zegt dat zij, mijn vader en Marjolein recht hebben op een eigen leven. Het hek ging moeizaam open, het knarste alsof het tegensputterde. Ik liep over de brede oprijlaan naar het huis in Franse chateautijl. Anna stond al bij de deur, half verscholen tegen de wind. Ze had kaplaarzen aan over haar ribfluwelen broek en hield een spade en een harkje in haar handen. Meteen vroeg ze wat er was. Haar directheid bracht me even van mijn stuk. Moest ik het haar nu vertellen? Het ging toch om mijn vader. Ze belde hem op de zaak. Hij zei onmiddellijk zijn afspraken voor die dag af en was binnen een uur thuis. We zaten rondom de empiretafel in de eetkamer. Mijn vader en Anna wachtten op mij, maar ik wist ineens niet waar ik beginnen moest. Wat hikkend vertelde ik dat ik me al een tijdje niet zo goed had gevoeld, wat slap en moe, constant griepig. De dokter had niets kunnen vinden en stelde toen voor dat ik me op hiv liet testen. Die test bleek positief te zijn.

Mijn vader sloot zijn ogen. Een jaar eerder had hij mij een brief geschreven. “Tegenwoordig lees je steeds meer in de krant

over die verschrikkelijke ziekte aids. Ik moet dan aan jou denken en hoop van ganser harte dat deze beproeving ons bespaard blijft. Pas als je blijft op.’

Ik was geraakt geweest door zijn bezorgdheid, maar vond het ook een beetje overdreven. Ik was tenslotte al jaren met Tom en als ik eens vreemdging was ik altijd voorzichtig. Ik legde uit dat het gezien de omstandigheden goed met mij ging. Het niveau van mijn T4-cellen, de soldaten van het immuunsysteem die door het virus vernietigd worden, is nog redelijk.

‘Hoeveel?’ vroeg mijn vader en hij haalde zijn Sukses-agenda tevoorschijn. ‘Driehonderddertig.’

Hij schreef het aantal op een lege bladzijde.

‘En wat is normaal?’

‘Normaal is rond de duizend.’

Dat schreef hij ook op.

‘Ik ben begonnen met AZT. Ik wist niet dat ik zoveel discipline in me had, iedere acht uur neem ik stipt op tijd mijn medicijn, nooit ben ik te laat, nooit sla ik een keer over. Mijn hele leven heb ik erop ingericht, de momenten dat ik opsta en naar bed ga, de momenten dat ik eet. Het is het regime van een soldaat. Als dit medicijn aanslaat kan ik nog jaren gezond blijven. Tegen die tijd zal er vast wel wat anders zijn om de infectie onder controle te houden. Volgens sommige doktoren wordt het uiteindelijk zoiets als suikerziekte.’

Dat dit op zijn vroegst pas in de volgende eeuw zo zou zijn, zei ik er maar niet bij.

‘Weet je waar je het hebt opgelopen?’ Anna streek met haar hand een denkbeeldige lok voor haar ogen weg.

‘Nee.’ Dat is de vraag die ik mezelf ook tientallen keren had gesteld, maar het antwoord erop wist ik niet. Ik was altijd voorzichtig geweest. Zou het gebeurd zijn voordat we wisten dat er zoiets als aids bestond? Zou er een keer, zonder dat ik het had gemerkt, toch iets fout

zijn gegaan?

‘Het is vast in Amsterdam gebeurd.’

‘Waarom denk je dat, Anna?’

‘Ach, je weet toch hoe het daar is.’

‘En Tom, is hij ook...?’ Zowel mijn vader als Anna is erg op Tom gesteld.

‘Nee, Tom is niet geïnfecteerd, hij heeft geluk.’

Tom had zich laten testen nadat ik mijn uitslag kreeg. Hij was opgelucht geweest toen de test negatief bleek te zijn, maar hij voelde zich ook weinig solidair zei hij. Maar dat zou een solidariteit zijn geweest waar ik weinig aan had.

‘Je hebt een grote verantwoordelijkheid tegenover hem. Je mag hem niet besmetten. Jullie moeten extra oppassen.’ Ineens leek mijn vaders toon wat strenger.

‘Wie zijn er allemaal op de hoogte?’

‘Mijn vrienden in Amsterdam.’

‘Dat is dan niet meer terug te draaien, maar Vincent en Marjolein mogen er onder geen beding achter komen, het zou een veel te grote belasting voor ze zijn. Je mag het aan niemand vertellen!’

Anna knikte instemmend.

‘Ik zal erover nadenken.’

Die middag ging mijn vader tegen zijn gewoonte rusten. Toen hij 's avonds naar beneden kwam waren zijn ogen rood en gezwollen. Toch leek hij niet terneergeslagen; hij had het over de toenemende staalproductie, zijn plannen om de exportmarkt te vergroten en nieuwe kantoren te bouwen, het ging goed met de zaken. Misschien deed hij alleen maar opgewekt zodat Marjolein niet zou vermoeden dat er iets mis was. Zij genoot van het onverwachte bezoek, maar vond het wel jammer dat Vin er niet bij was, dan zou de familie sinds lang weer eens compleet zijn.

Een paar weken later, in de trein op weg naar mijn afspraak met Vincent, werd ik gekweld door een oud conflict: zwijgen of spreken, trouw aan mijn vader of trouw aan mezelf. Toen was ik niet degene op wie het geheim direct betrekking had, deze keer wel. Had ik daarom meer recht er vrij over te spreken? Ik wist het niet en besloot te wachten. Mijn gezondheid was nog goed, het had geen haast.

Vincent wilde me de haven laten zien, daar was ik in geen jaren meer geweest. Toen we aan de kade stonden, onder de poten van een enorme hijskraan die gemaakt was in een van mijn vaders fabrieken, vertelde ik het hem, ineens, zonder na te denken, zonder het te willen. Het was eruit voordat ik het wist.

‘Vin, ik ben seropositief.’

‘Dat dacht ik wel.’

‘Waarom dacht je dat?’

‘Het verhaal dat je naar Europa bent gekomen omdat je tuberculose hebt, klopt niet. Jij had het over een virus, tuberculose is geen virus, het is een bacterie van de mycobacteriefamilie.’

‘Hoe weet je dat allemaal?’

‘Gewoon, ergens gelezen.’

‘Van papa mocht ik het je niet vertellen.’

‘Wat een onzin!’

‘Dus ik heb er wel goed aan gedaan het je te zeggen?’

‘Nou, ik had het natuurlijk liever niet geweten.’

Even was het stil.

‘Hoe reageerde papa?’

‘Hij was geschrokken, bezorgd, verdrietig geloof ik.’

‘En Anna?’

‘Zij was ook geschrokken. Ze vroeg waar ik dacht dat het gebeurd is.’

‘Alsof dat er iets toe doet. Neem je al AZT?’

‘Jij bent ook goed op de hoogte! Ik ben er net mee begonnen,

iedere acht uur twee capsules. Weet je hoe het werkt, het mechanisme is...'

'Het is wel goed zo, ik heb honger. Zin in Chinees?' Dus gingen we naar de Happy Dragon en boven de walmende rijst hadden we het over tyfoons, de ozonlaag en het veranderende klimaat in de wereld.

Lange tijd ontweek Vincent het onderwerp, het was alsof ik het hem nooit had verteld. Maar toen we op een najaarsmiddag door de stad wandelden vroeg hij opeens of de AZT aansloeg en of hij zo'n pilletje eens mocht zien. Ik haalde een wit met blauwe capsule uit mijn doosje en legde het in Vins uitgestrekte hand. Samen keken we naar de eenhoorn, het logo van Burroughs Wellcome.

'Soms stel ik me voor hoe die capsules openbreken in mijn bloed en er duizenden miniatuureenhoortjes uit galopperen om het virus met hun hoorn te doorklieven.'

'Is dat constante slikken van pillen nou niet vervelend?'

'Nee, het is zoiets geworden als plassen of ademen. Het heeft niets meer met het virus te maken, dat zie ik niet, dat voel ik niet. Alleen de naald voel ik, die iedere drie maanden in mijn arm wordt gestoken om bloed te prikken zodat de T4'en geteld kunnen worden. Routine, ze zijn nog steeds stabiel.'

'Weet je dat ze een nieuw medicijn gaan uitproberen? Het heet DDI of zo. In januari beginnen de *trials*. Misschien is dat iets voor jou in de toekomst.'

'Vin, ik verbaas me over jouw algemene ontwikkeling. Je weet bijna meer dan ik.'

'Bijna? Ik weet veel meer dan jij!'

6

Het was het laatste jaar van Vincents middelbare school. Nadat hij examen had gedaan zou het internaat waar hij vanaf zijn dertiende had gezeten voorgoed zijn deuren sluiten, er was geen markt meer voor.

Vin stelde me voor aan de jongens van zijn groep; hij glunderde, een broer van vierentwintig die helemaal uit Azië kwam en fotograaf was, dat maakte ook hem een beetje bijzonder. We aten met z'n zevenen; Vincent had niet het hoogste woord maar kwam wel af en toe met een rake opmerking. Na de maaltijd moest ik zijn kamer zien, ik alleen, de andere jongens mochten niet mee. Ik vermoedde dat hij zijn 'hok' speciaal voor de gelegenheid had opgeruimd. De oranje stoelen kleurden bij de gordijnen, aan de muur hingen familiefoto's en posters van een tentoonstelling over het oude Egypte, op zijn plank stonden naast studieboeken werken over antroposofie, sterrenkunde, het heelal en natuurlijk over de elementen. Het was vanzelfsprekend dat hij na zijn eindexamen weerkunde zou gaan studeren. Dat wilde hij in Wageningen doen. Op zijn bureau lag het werkstuk waar hij mee bezig was, het ging over de Filippijnen. Misschien kon ik hem daarmee helpen?

De rest van de middag besteedden we aan zijn werkstuk. Hij bracht me naar het station van Driebergen-Zeist. Ik hing uit het treinraampje en bleef zwaaien totdat Vin een stip in de verte was geworden.

Midden in de kale kamer stonden zes kartonnen dozen. Vin was er nog niet toe gekomen ze uit te pakken, alhoewel hij al een halfjaar in Gent woonde. Weerkunde heeft hij nooit gestudeerd. Toen hij in Wageningen aankwam bleek dat hij zich niet goed geïnformeerd had, daar wordt geen weerkunde gegeven. Daarom begon hij maar aan niet-westerse

sociologie. Na twee jaar hield hij het voor gezien; hij wilde homeopathie gaan doen aan een antroposofische school in Hilversum. Mijn vader was daar tegen, hij moest eerst gewoon geneeskunde gaan studeren, dan kon hij zich later altijd nog specialiseren. Zo niet, dan moest hij zelf maar in zijn levensonderhoud voorzien. Dus had Anna Vincent in haar stationcar van Wageningen naar Gent verhuisd.

‘Vin, zullen we samen die dozen uitpakken en je kamer een beetje inrichten?’

‘Heeft geen zin, ik blijf hier toch niet lang.’

‘Waar ga je dan naartoe?’

‘Naar Hilversum natuurlijk.’

‘Hoe betaal je dat?’

‘Niet van die moeilijke vragen stellen. Wil je een kopje thee?’

‘Graag.’

‘Dan moeten we naar het café hier om de hoek, want mijn kopjes zitten in een van de dozen.’

Het jaar in Gent werd een mislukking, Vincent had geen enkel tentamen gehaald. Mijn vader gaf uiteindelijk toe en Vincent mocht in Hilversum homeopathie gaan studeren.

Tot mijn grote verbazing belde Vincent me in Manilla voor mijn dertigste verjaardag; ik had al lang niets meer van hem gehoord. Hij wilde weten of de moesson al begonnen was. Ik vroeg hoe het in Hilversum ging.

‘Je lijkt papa wel, die vraagt ook alleen maar naar mijn studieresultaten.’

‘Het gaat me niet om je studie, ik wil dat je me wat aanbeveelt tegen mijn astma.’

‘Ik ben ermee opgehouden. ’t Was niks, al die geitenharensofties op sandalen. Is de moesson nou al begonnen of niet?’

‘Wat doe je nu dan?’

‘Ik werk voor een uitzendbureau in Amsterdam. Zeg, ik hang eens op, het wordt me anders te duur. Nog een fijne verjaardag.’

‘Geef me je nummer, dan bel ik terug.’

Ik hoorde slechts het gekraak van de lijn, Vincent had opgehangen.

Kerstmis 1987. Ik was voor het eerst in lange tijd over. De sfeer thuis was echter om te schieten.

Mijn vader was een paar dagen tevoren onverwacht bij Vincent langsgegaan en had hem in bed aangetroffen. Vin had sinds kort een studiebeurs en studeerde geschiedenis in Leiden.

Nu wilde mijn vader weleens weten wat hij de hele dag uitspookte. Wat deed een gezonde kerel van vijftwintig om twee uur ’s middags in bed, moest hij niet naar college? Vincent antwoordde niet, hij staaarde in zijn kopje koffie, alsof hij hoopte erin te worden opgezogen voordat de lava van verwijten hem zou overspoelen. En Anna was hoogst geïrriteerd over de manier waarop Vincent zich presenteerde. Zijn ongestreken overhemd, zijn gerafelde jeans vol vlekken, de afgetrapte schoenen waarvan de veters altijd los zaten. Daarom had ze een nieuw jasje voor hem gekocht met bijpassende broek en overhemd, zodat hij er ‘vlot en toch netjes’ uit zou zien. Hij moest het maar eens passen. Vincent liep houterig door de kamer, armen en benen wijd uit elkaar als een wandelende vogelverschrikker in een zondags pak.

Na het diner was mijn vader in een betere bui, hij schoof een stoel aan en vroeg waar Vincents studie zich momenteel op concentreerde. Geschiedenis is zijn grote passie; hij had zin om een boom op te zetten over de Grieken of de Romeinen, Napoleon was ook goed. Maar Vincent gaf ontwijkende antwoorden.

Ik vroeg hem hoe hij het vond in Leiden, had hij daar al vrienden, kon hij goed opschieten met zijn studiegenoten, ging hij

weleens uit? Maar ik werd er niet veel wijzer van. Alleen over het weer wilde hij praten. Wist ik wel dat er in geen eeuw zoveel regen was gevallen in Maleisië als tijdens de laatste moesson, terwijl het in Indonesië, toch niet zo ver daar vandaan, juist ongewoon droog was? Was ik op de hoogte van de vier warme zomers achter elkaar in Europa? En wat dacht ik van de Zuidpool, die begon te smelten door het gat in de ozonlaag. Hier moest ik er het zwijgen toe doen, ik weet niets van het weer.

De volgende ochtend, nadat Vincent was vertrokken, riep Anna me. Ze nam me mee naar buiten waar de vuilnisbakken stonden. Zonder iets te zeggen tilde ze het deksel omhoog en knikte: daar, tussen de resten van de reerug en de bitterkoekjespudding van de vorige avond, lagen het jasje, de broek en het overhemd die ze voor Vincent had gekocht. Anna's nek zat onder de rode vlekken.

In de zomer van 1988 kwam Vincent voor het eerst bij ons in de Filippijnen op bezoek. Anna had zijn reis betaald in de hoop dat hij na zo'n uitje met frisse moed verder zou studeren. Ik had verwacht dat hij wel met mij op pad wilde gaan, de jungle in om de dieren en planten te bekijken. Maar toen ik voor een reportage naar de binnenlanden werd gestuurd ging Vincent niet mee, hij vond het te heet en bleef liever in ons airconditioned huis televisie kijken. Tom zorgde voor hem en was de hele dag in de weer met hapjes en drankjes. Het had hem wel wat verbaasd dat Vin hem een keer bij zich had geroepen terwijl hij in bad zat. Of Tom zijn rug even wilde inzepen. Misschien was dat een Hollandse gewoonte, maar Tom had in de badkamer de grens van zijn Filippijnse gastvrijheid getrokken.

Ik drong er bij Vin op aan dat hij mijn vader en Anna een kaartje stuurde. Maar dat is er, geloof ik, niet van gekomen.

De klok sloeg elf in de donkere notariskamer. Mijn vader, Anna,

Marjolein en ik zaten rondom de zware tafel met het damasten kleed. Papa had op aanraden van zijn fiscale adviseur besloten ons alvast ons erfdeel te schenken. We kregen iets voor nu, aan de rest mogen we pas later komen, na zijn dood.

Mijn vader keek op zijn horloge, Vincent was er nog niet. We moesten maar even wachten. De notaris tikte met zijn zwarte vulpen op de stapel documenten waarmee ieder van ons enkele minuten later een papieren vermogen zou verwerven. Anna probeerde ondertussen Vincent te bereiken. Om kwart over elf tekenden wij de papieren, zonder hem. Daarna lunchten we in het enige sterrestaurant dat de stad rijk is. Later ontkende Vincent iets van de afspraak te weten. Dat mijn vader hem daar nog wel persoonlijk over had gebeld was hij blijkbaar vergeten. Papa was diep gegriefd door zoveel onverschilligheid jegens zijn levenswerk, jegens datgene waarmee hij zich zo verbonden voelde.

Misschien durfde Vincent niet te komen omdat hij bang was op zijn kop te krijgen, misschien was het juist zijn bedoeling geweest mijn vader daar te raken waar het het meeste pijn deed. Of misschien had hij zich gewoon verslapen, de stekker uit de telefoon getrokken, zoals zo vaak.

Hoe dan ook, er werd een aparte afspraak voor Vincent gemaakt. Hij moest in z'n eentje naar de notaris, mijn vader had de betreffende papieren al van tevoren getekend.

Anderhalf jaar geleden, op 6 augustus 1990, werd Vincent achtentwintig jaar. Voor die gelegenheid nam ik hem mee naar de dierentuin. Hij wilde meteen naar het reptielenhuis, zijn lievelingsattractie daar, en drukte mijn neus tegen de glazen vitrine waarin een Boa constrictor lag te kronkelen. Het viel me op dat Vin wat was afgevallen en nogal hoestte.

‘Je moet eens wat aan die hoest laten doen.’

‘Ik denk dat ik kou heb gevat door dat zweten 's nachts. Soms

is het laken kletsnat wanneer ik wakker word.’

‘Maar Vin, dat is een van de symptomen. Je bent toch niet geïnfecteerd?’

‘Nou ja, jij bent niet goed bij je hoofd, hoe kan je zoiets stoms zeggen! Het is gewoon een verwaarloosde verkoudheid en het transpireren komt door de hitte. Niet iedereen is seropositief hoor!’

‘Je hebt gelijk, het zou ook te absurd zijn. Maar je moet toch eens naar je huisarts om die hoest te laten onderzoeken.’

Later belde ik hem om te vragen wat zijn dokter gezegd had. Die had niets kunnen vinden. Dat stelde me gerust.

Maar dokter Hoogewegen had dat wat er was, niet ontdekt.

Anna en ik zouden met Vincent lunchen. Op de afgesproken tijd belden we bij hem aan, er werd niet opengedaan. Na een kwartier wachten stelde Anna voor de flat in te gaan, ze wist dat Vincent zijn sleutel op de richel boven de voordeur verstopte. Het leek mij een inbreuk op zijn privacy, dat doe je niet. Maar Anna dacht dat er misschien iets was, wie weet lag Vincent wel binnen. Vincent troffen we daar niet aan, wel een enorme puinzooi: stapels borden met rottende etensresten, kleren, kranten en tijdschriften op de kale vloer, een matras als bed, geen enkel meubelstuk behalve een kapotte stoel en een tafel met drie poten. In plaats van gordijnen hing er een oude deken voor het raam. De gang stond vol lege bierflessen, de oogst van maanden. De flat stonk als een vuilnisbelt.

Anna ging zitten op de kapotte stoel, ik op het matras. Wat was er gebeurd met alle meubels die Vincent van huis had meegenomen, het bureau, de oranje bank en stoelen, het bed, de boekenkast, de muziekinstallatie? Hoe kon hij hier leven?

Vincent kwam niet opdagen die middag, Anna en ik lunchten alleen. Een paar dagen later kreeg Anna hem aan de telefoon, Vincent was de afspraak glad vergeten. Haar woede was nu omgeslagen in

bezorgdheid. Ze beloofde Vin dat als hij de lege bierflessen weg zou brengen, zij ervoor zou zorgen dat er een nieuwe vloerbedekking en nieuwe gordijnen kwamen. Een maand later stonden de flessen nog in de gang en bestelde Anna de vloerbedekking en gordijnen af.

De intens vervuilde flat bleef haar echter dwarszitten. Zo kon hij toch niet goed studeren? Dus ze besloot, in overleg met mijn vader, een flat voor Vincent te huren op de dertigste verdieping van een nieuw gebouw midden in de stad.

De flat werd in juli opgeleverd. In oktober was Vincent nog niet verhuisd. Ik vroeg hem waarom hij niet naar die nieuwe flat ging.

‘Ik wil niet.’

‘Maar tegen Anna zei je dat je wel wilde.’

‘Ik zei nee.’

‘Je zei ja.’

‘Ik zei nee in mijn gedachten.’

‘Zeg, geen wonder dat Anna boos op je is!’

‘Het is wel te zien aan wiens kant jij staat.’

‘Ik sta aan niemands kant.’

‘Nee, daar ben je veel te laf voor.’

Ik liet het er maar bij, later ging hij toch.

Op 20 november 1990 om zeven uur ’s ochtends belde mijn vader. Zijn stem klonk niet krachtig en resoluut zoals gewoonlijk; hij praatte langzaam, verbijsterd, alsof hij zijn eigen woorden niet kon geloven. Vincent lag in het ziekenhuis. Met longontsteking en – hij pauzeerde net als bij het voorlezen vroeger, alleen was het nu niet om de spanning op te voeren, al had het wel dat effect – Vincent was seropositief.

‘Vincent seropositief, hoe kan dat nou!’

‘Hij is twee keer met een jongen naar bed geweest, een medestudent. Hij zei dat het gebeurd was voordat hij het doorhad. Hoe kun je zoiets nou doen zonder voorzorgsmaatregel, iedereen is

toch op de hoogte. Allebei mijn zoons, dit kan toch niet waar zijn!’

Vin is gay. Waarom heeft hij dit voor mij verzwegen? Juist dit hadden we kunnen delen. De keren dat het ter sprake kwam, mijn grapjes over leuke mannen, mijn relatie met Tom, mijn hele leven, al die uitnodigingen had hij een voor een afgeslagen. Wat moet hij in zijn vuistje gelachen hebben toen ik hem de bars en disco’s beschreef waar hij vast al tientallen malen geweest was.

Kort geleden nog vertelde ik Vin hoe anders het is te leven met het zwaard van Damocles boven je hoofd. Hij moest toch al iets vermoed hebben.

Hoe kon hij blijven zwijgen? Hoe kon hij me zo bedriegen?

‘Waarom heeft hij ons nooit iets verteld, Eric? Waarom heeft hij ons geen kans gegeven? Als ik het geweten had, had ik dit kunnen voorkomen.’

‘Hoe had u dit kunnen voorkomen?’

‘Door hem te waarschuwen, door iets te doen. We moeten nu alles op alles zetten om te verhoeden dat hij ziek wordt.’

‘Maar papa, hij is al ziek, hij heeft longontsteking en is seropositief, waarschijnlijk heeft hij al aids.’

‘Nee! Dat woord is niet genoemd. Dat woord is absoluut niet genoemd!’

Nog dezelfde dag vloog ik vanuit Parijs naar Nederland. Vincent deelde een kamer met een oude man. Het eerste dat ik hem vroeg was of hij inderdaad aids had. Hij hield zijn vinger voor zijn mond, zijn buurman mocht het niet weten. Ik kroop op Vincents bed en schoof het gordijn dicht, we zaten in een tent van hoge witte lakens, een wigwam.

‘Nou...’

‘Ja, ik heb aids. Had je niet van me gedacht, hè?’ Met een triomfantelijk lachje vlijde hij zich tegen de berg kussens.

‘Vincent, waarom heb je me nooit verteld dat je ook homo bent?’

‘Dat was toch een beetje te veel van het goede geweest voor papa.’

‘Ik had het heus niet doorverteld als je dat niet wilde.’

‘Natuurlijk zou je het hebben doorverteld, jij kan toch nooit je mond houden.’

‘Maar het is toch geen probleem thuis. Ik heb het ze verteld op mijn veertiende, ze hebben er nooit moeilijk over gedaan. Papa en Anna accepteren Tom als een volwaardige schoonzoon.’

‘Ja, dat is bij jou, jij bent de oudste. Bij mij ligt dat anders, allebei zijn zoons, dat zou een veel te grote teleurstelling voor papa zijn geweest.’

‘En hoe denk je dat hij zich nu voelt?’

‘Zeg, wie is er hier ziek? Hoe denk je dat ik me voel?’

‘Hoe voel je je?’

‘Uitstekend.’ Hij moest lachen. Zo vrolijk had ik Vincent nog nooit gezien. Zijn ziekte leek niet op hem te drukken, integendeel, het was alsof een zware last van hem was afgevallen.

‘En de gedachte dat je misschien geen tientallen jaren meer te leven hebt?’

‘Weet je Eric, ik kan niet om mezelf treuren. Ik hoop nog op een leuke tijd, vier, vijf jaar of zo. Zeg, nu zijn we pas echt bloedverwanten.’

‘We zijn toch altijd familie geweest?’

‘Ja, maar nu zijn we het nog meer. Nu kunnen we samen naar de dokter. En naar de bars, Eric.’

Zijn opgewektheid werkte aanstekelijk. Het leek alsof de vreemde broer die ik nooit echt gekend had verdwenen was. Daarvoor in de plaats was een broer gekomen met wie ik zoveel belangrijke dingen gemeen had. Ik was blij met dit nieuwe contact. Het was een onverwacht geschenk. Maar een geschenk in bruikleen.

Vincent en ik zaten op een bankje in de openbare bibliotheek, het *Aidszorgboek* tussen ons in, de ene helft van het boek op mijn knie, de andere op de zijne. Ik mocht het niet rechtop houden want dan konden anderen de titel zien. De bibliotheek was zo goed als leeg die middag. Een stukje verderop zat een man te dutten, zijn mond wijd open als een orakel waar je je hand in kunt steken.

Vin keek me beschuldigend aan, ik praatte te hard. Toen ik stil was begon hij door het boek te bladeren. Hij liet me een foto zien van een schimmelinfectie, een maanlandschap van schilfers en bulten. Die had hij zelf in het echt. Ineens was hij zijn geheim vergeten en stak zijn tong uit. Ik zag witte balletjes die leken op stukjes Roquefort, vastgekleefd aan het paars-rode vlees. Had ik daar ook last van? Ik moest mijn tong laten zien. Dat deed ik braaf. Vincent kwam dichterbij en kneep zijn ogen halfdicht terwijl hij in mijn mond tuurde. Had ik dan misschien huiduitslag? Zijn borstkas zat vol rode vlekken die jeukten. Ook die had ik niet.

Vincent was teleurgesteld, ik wilde niet echt meedoen. Terwijl we het boek doorkeken, viel me op dat hij alle infecties kende en zelfs uit zijn hoofd wist welke medicijnen je ertegen in moest nemen. Hij wist dat je van het cytomegalovirus blind kan worden maar dat het te voorkomen is met Foscarnet of Acyclovir, als je er tenminste op tijd bij bent. Dat het mycobacterium avium complex een moeilijke is, want het duurt een hele tijd voor ze erachter komen wat je precies hebt, je kan er diarree van krijgen. Pneumocystis carinii pneumonie, PCP, dat was de longontsteking waardoor zijn aidsdiagnose was gesteld. Om terugkeer daarvan te voorkomen nam hij Bactrim. Je kan ook eens per maand Pentamidine inhaleren, maar dat raakt de bovenkant van de longen niet, daarom vond hij Bactrim beter. Toxoplasmose, dat tast

de hersenen aan, dan ben je zo weg.

Hij praatte over deze infecties met geamuseerde afstandelijkheid, alsof het producten uit de nieuwste Wehkampcatalogus betrof.

‘Al die pillen zijn anders ook niet gezond, Eric.’

‘Als je ze niet inneemt ga je dood en dat is ook niet echt bevorderlijk voor je gezondheid.’

‘Ik zou het helemaal niet erg vinden om dood te gaan. Het lijkt me wel prettig om zo langzaam weg te zakken.’

Ik was ontsteld. Over zijn verlangen om niet verder te leven, maar vooral over het gemak waarmee hij dit toegaf. Alsof hij zich verveelde. Net als vroeger, toen hij midden in het spel ophield met ganzenborden, gewoon omdat hij er geen zin meer in had.

‘Wil je echt dood, Vincent?’

‘Nee, natuurlijk niet. Hoe kom je daar nou weer bij?’

Ik weet nog steeds niet of er wel enig verband bestaat tussen Vincent en wat hij zegt. Misschien leiden zijn woorden een eigen bestaan, los van hem. Het zijn balletjes die hij omhoog gooit en laat vallen, waar hij kopstoten tegen geeft, die hij tegen je aanschopt. Als een van die balletjes terugketst herkent hij het niet meer als het zijne, alle balletjes zijn ‘zomaar’, los en verloren.

Vincent had gevraagd of hij op zijn verjaardag bij ons mocht komen. We moesten wel zijn stoel versieren anders voelde hij zich niet jarig. Ik had geen idee waar ik zo gauw slingers kon kopen dus Tom en ik wikkelden roze en lichtblauw wc-papier om zijn stoel en maakten strikken van kleurige servetten. Het was niet helemaal zoals vroeger, maar Vin ging toch met plezier in zijn naar dennenwouden geurende stoel zitten om zijn cadeautjes in ontvangst te nemen. Ik had een wereldkaart van anderhalf bij twee meter voor hem gekocht, Tom gaf hem een meteorologische encyclopedie. Toen ik in mijn eentje het ‘Lang zal ’ie

leven' inzette keek Vincent me smalend aan.

Vlak voor hij de kaarsjes op de taart zou uitblazen, vertelde Vin me hoe hij zijn volgende verjaardag het liefst zou vieren. Iedereen die hij kende zou naar zijn flat moeten komen. Met cadeautjes. Hij zou dan in de slaapkamer lekker in zijn eentje televisie kijken.

Hij moest wel zes keer naar adem happen voordat hij alle kaarsjes had uitgeblazen. En ze stonden er niet eens alle negenentwintig op.

Mijn vader had in de krant gelezen dat een nieuw medicijn, DDI, nu eindelijk was goedgekeurd. Dat moest Vincent zo snel mogelijk nemen. Hij was onlangs opgehouden met AZT omdat hij er misselijk van werd en bloedarmoede kreeg. Via zijn dokter regelde ik dat Vincent DDI kreeg. Hij moest twee keer per dag in water opgeloste pillen op de lege maag innemen en pas na een uur mocht hij dan iets eten. Al na drie weken kreeg hij last van tintelingen aan vingers en voeten, hij wilde ermee ophouden. Mijn vader belde me daar ongerust over op. Ik moest Vin zien te overtuigen door te gaan. Mijn vader wilde met Vincent gaan lunchen, misschien konden we hem samen ompraten. Dus vloog ik naar Nederland. Van tevoren ging ik bij Vincent langs. Ik vroeg hem of hij zijn DDI van die ochtend al had ingenomen. Hij gaf geen antwoord.

'Vin, er is niets anders op het moment, neem die tintelingen dan voor lief.'

'Kan jij makkelijk zeggen, jij voelt ze niet.'

'Liever tintelingen dan helemaal niets meer voelen.'

'Weet ik zo net nog niet.'

'Doe niet zo flauw, neem ze nou in.'

Hij verdween naar de keuken. Na vijf minuten kwam hij terug met de waterdruppels nog onder zijn kin.

In het restaurant wachtten we drie kwartier voordat we iets bestelden, de tijd dat Vincent nuchter moest blijven. Mijn vader en ik

hadden het over de economische situatie. Papa vroeg zich af wat de rente ging doen. Vincent keek ondertussen verveeld in het rond. Zijn omelet met asperges raakte hij nauwelijks aan, hij had geen honger; ik at zijn portie op. Pas bij het afscheid, nadat hij Vincent gezoend had, links, rechts, dan weer links, begon mijn vader erover. Hij drukte Vin op het hart toch vooral door te gaan met zijn medicijnen. Vincent zou kijken wat hij kon doen. Hij zei het op een toon alsof het niet om hemzelf was, maar alleen om een ander te plezieren.

Sinds die lunch is de rente flink gestegen, geheel tegen onze verwachting in.

Vincent had een boekje voor me meegenomen, het Boekenweekgeschenk. Ik moest het wel weer teruggeven, want hij had het ook maar van iemand geleend. Voor Tom had hij een slof sigaretten op het vliegveld gekocht. Ik was zeker vergeten te vertellen dat Tom net opgehouden was met roken.

De eerste ochtend stond Tom vroeg op om een ontbijt voor Vin klaar te maken. Hij zette het roerei met zalm, de toast, croissants, jam, koffie en sinaasappelsap op een blad. Daar deed hij ook nog een vaas met een roos bij, zoals in een luxehotel.

Even later kwam hij met een beteuterd gezicht terug, Vin moest het niet, hij hield niet van ontbijt op bed. Die avond wilde Vincent televisie kijken, dus sjouwden we de tv van onze slaapkamer naar de woonkamer. Na een halfuur zei Vincent dat hij naar bed ging, want wij zaten toch alleen maar voor de buis.

Hij had genoeg van de drukke stad en wilde buitenlucht. We besloten naar het bos te gaan, een uurtje rijden van ons huis. Toen we onze afspraken voor die dag afgezegd hadden en goed en wel in de auto zaten, vroeg Vincent of het nog ver was. Hij was verbaasd dat we niet in Parijs bleven, hij kon zich niet herinneren dat ik gezegd had dat het een uur rijden was, daar had hij echt geen zin in. Dus keerden we om

en reden terug naar huis waar Tom geïrriteerd achter zijn computer ging zitten.

Vin wilde een waterijsje. Alleen frambozensmaak, anders hoefde het niet riep hij me nog na toen ik de deur uitstapte. Anderhalf uur liep ik door de regen totdat ik eindelijk een delicatessenzaak vond waar ze waterijsjes verkochten en zelfs eentje met frambozensmaak hadden. Maar nadat Vincent één lik had genomen, smeed hij het ijsje in de prullenmand; het was een vieze frambozensmaak.

‘Eric, je raadt nooit wat ik op de rommelmarkt heb gevonden: een oude plaat van *Ja Zuster, Nee Zuster*, weet je nog wel?’

‘Natuurlijk weet ik dat nog, “In een rijtuigie...”’

We zongen het eerste couplet samen door de telefoon. Toen werd het even stil.

‘Ik heb alleen geen grammfoon.’

‘Oh.’

‘Zou ik misschien bij jullie mogen komen luisteren?’

‘Vin, het komt nu eigenlijk niet zo goed uit.’

‘Jammer.’ Hij zei het zachtjes.

‘Een ander keertje, dan draaien we je plaat en dansen erbij.’

‘Als ik dan nog kan dansen. Nou, tot ziens.’

‘Tot snel, Vin.’

Vincent en ik waren in Londen, de eerste van een serie Europese bestemmingen. Ik had eindelijk de manier gevonden waarop we het allebei naar onze zin hadden, niet bij hem thuis en zeker niet bij mij, maar samen op reis.

We liepen langs een ouderwetse winkel met dameslingerie. Met gespreide armen sprong ik voor de etalage waar met kant afgezette bh's en slipjes lagen uitgesteld op bloedrood zijde.

‘Daar mag mijn kleine broertje niet naar kijken.’

‘Ach Eric, je weet toch dat ik daar niet gevoelig voor ben.’

We moesten allebei hard lachen. Om Vins adremme reactie maar ook uit opluchting. We konden nu grapjes maken over dat wat Vincent me jarenlang had verzwegen. Er viel niets meer te verbergen, er stond niets meer tussen ons in.

In Kopenhagen zouden we voor het eerst samen naar de bars gaan. Daar liepen we dan, Vin met de plattegrond van de stad uitgevouwen in zijn handen, ik met de *Spartacus Gay Guide* onder mijn arm, Sherlock Holmes en dokter Watson. Linksaf, tweede straat rechts, nummer vierenvijftig. Ik stapte als eerste naar binnen en zag mannen van top tot teen in zwart leer: leren broek, leren jack, leren pet, zwarte hoge laarzen. Sommigen hadden handboeien aan hun riem hangen, anderen droegen een cowboybroek zonder kruis. Aan de muren hingen zwepen en kettingen en vreemdsoortige instrumenten die eruitzagen als middeleeuwse martelwerktuigen. Ik draaide me direct om. Vincent zei, terwijl hij snel naar binnen keek, dat hij er niet op gekleed was.

We gingen in een cafeetje tegenover de bar iets drinken. Vincent wilde bij het raam zitten. Hij bestelde een biertje. Ik vroeg me af of dat nou wel zo'n goede combinatie was met zijn DDI. Maar één biertje maakte toch niets uit. Vin keek naar een wel heel stoere leermeneer die de bar instapte. Hij was vast nieuwsgierig naar wat zich daar afspeelde.

Vincent vroeg me of ik weleens in een darkroom was geweest. Ik hield me van de domme en zei dat ik daar bijna dagelijks kwam om mijn foto's te ontwikkelen. Die darkroom bedoelde hij niet, hij bedoelde die waar het pikdonker was. Daar kwam hij vroeger vaak. Maar hij ging nooit wanneer hij wist dat ik in Nederland was. Eens voelde hij een astma-inhalator in iemands broekzak, een Ventoline, dezelfde die ik gebruik. Hij rende meteen weg.

Vincent in de darkroom waar mannen naar mannen zoeken in een gekunstelde duisternis, een duisternis om de spanning op te

voeren. Het doet me denken aan het kindermuseum waar je je handen door twee gaten steekt in een met zwart fluweel bedekte doos om dan te raden wat je voelt. Iemand doet de knoopjes van Vincents overhemd open en streelt zijn tepels, een hand grijpt naar zijn billen, weegt het vlees als een slager en geeft er dan een pets op. Een man (is het dezelfde, zijn het er twee, of drie?) opent Vincents gulp en begint zijn geslacht te masseren. Wanneer plots de lichten aangaan verstijft iedereen, net als bij het spelletje waarin je deed alsof je een beeld was, iemand trok aan je arm of gaf je een duw en de pose waarin je terecht kwam moest je dan minutenlang aanhouden. Tussen die versteende beelden staat Vincent met zijn hand op een broekzak, op mijn broekzak...? Er ging een rilling door me heen. Naar de bar gingen we die avond niet meer, daar was het te laat voor.

Ook in Spanje gingen we op avontuur. De boulevard van Sitges was verlicht, het strand dat daar enkele meters onder lag niet; het was een komen en gaan van heren. Vincent en ik keken toe vanaf ons bankje en gaven commentaar. Ineens barstte Vincent in zingen uit.

‘Wat voor weer zou het zijn in Den Haag,
wisselvallig met telkens een bui?
Wat voor weer is het daar nou vandaag?
Is het weer voor een vest en een trui?
Is er regen vandaag?
Waait de wind met een vlag
alle voetgangers weg van het Spui
en duikt iedereen diep in zijn kraag?
Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?’

Ik kende het liedje toch wel? Natuurlijk, want het was van Annie M.G. Schmidt. Maar ik was er verbaasd over dat hij dat hele tweede couplet

uit zijn hoofd kende. We zongen het samen onder de bevreemde blikken van de ‘strandgangers’, van wie sommigen hun gulp nog dichtknoopten.

Toen vertelde Vincent me zijn geheim: hij had een vriend, Peter, een ‘zwarte Fries’ die hij in een bar in Den Haag had ontmoet. De eerste maanden hadden ze een echte relatie gehad, gingen ook met elkaar naar bed. Sinds drie jaar waren ze gewoon vrienden.

Peter is achtendertig, werkt bij de kinderbescherming en studeert ’s avonds aan de Sociale Academie. Hij is twee keer getrouwd geweest en kwam er pas op latere leeftijd achter dat hij gay is. Hij woont vlak bij het Haagse Bos waar hij regelmatig gaat wandelen met zijn hond, een hush-puppy.

Ik voelde me vereerd dat Vincent me in vertrouwen nam. Ik vroeg me af hoe belangrijk Peter voor hem was. Hij zag hem regelmatig. Ze gingen ook weleens samen uit, naar een beetje stoere bars, want Vincent houdt niet van ‘tralala’-nichten; Peter ook niet.

Wie is die Peter? Wie is er nu vrijwillig bevriend met Vincent? Of is het een project voor de Sociale Academie?

In een winkel op de Kurfürstendamm bladerde Vincent door een boek over reïncarnatie.

‘Geloof jij daarin, Vin?’

‘Opnieuw leven, alsjeblijft niet!’

‘Wat denk je dan dat er na de dood is?’

‘Geen idee, jij?’

‘Ik zou het ook niet weten maar volgens mij kun je alleen maar winnen. Als er niets is merk je dat toch niet meer, als er wel wat is zie je dan wel weer. Het is een groot avontuur.’

‘Een avontuur, welja.’

‘Ik wil een begrafenissen met veel muziek en bloemen. En niemand mag in het zwart gekleed zijn. Jij?’

‘Dat kan me nou werkelijk niets schelen, ik ben er toch zelf niet bij.’

‘Raar dat je eigen begrafenis je koud laat.’

Vin grinnikte om de onbedoelde woordspeling. Terwijl we verder door Berlijn liepen stelde hij voor dat degene die het eerst zou overlijden de ander een teken zou geven vanuit het hiernamaals. Maar hoe zou dat moeten gebeuren? Vincent peinsde alsof hij naar een praktische oplossing zocht voor een huis-tuin-en-keuken-probleem.

‘Ik weet het vast wel wanneer ik je teken zie.’ Terwijl ik het zei realiseerde ik me dat ik me versproken had. Vin merkte het echter niet op. Hij piekerde nog over het signaal. Kloppen op de muur, stemmen in de nacht, tekens op stukken papier, het deed ons denken aan een Engels spookkasteel en al gauw kregen we de slappe lach.

‘Als er nou een geneesmiddel zou worden gevonden en we zouden niet meer doodgaan, tenminste niet aan aids, wat zou jij dan doen?’

De lach verdween onmiddellijk van zijn gezicht en hij keek alsof ik hem geslagen had.

‘Schei uit, ik moet er niet aan denken. Ik zou uit het raam springen.’

‘Werkelijk, Vincent?’

‘Natuurlijk niet, maar hou op met die achterlijke vragen, ik heb trek in Kaffee mit Kuchen.’

Dus wandelden we naar een Konditorei waar ik appelgebak voor Vincent bestelde, appelgebak met veel slagroom.

‘Zo raar Eric, gisteren was ik in de Bijenkorf om wijnglazen te kopen, voor het bezoek. Plotseling moest ik huilen. Er was niet eens een stoel in de buurt, toen ben ik maar op een verhoginkje met thee- en koffiekopjes gaan zitten. Het was maar even hoor, het ging vanzelf weer over. Gek hè?’

Ik wist niet wat ik moest zeggen. Vincent had gehuild.

En ik was er niet geweest om hem te troosten.

We hadden een lijstje gemaakt met klachten om mee te nemen naar de specialist. Misselijkheid, spierpijn, verhoging, nachtzweeten, schimmel in de mond, hoofdpijn, slappe benen, overal jeuk en moe, ongelooflijk moe.

Ik belde een taxi. Vincent wilde de deur uit in zijn pyjamabroek en trui en op pantoffels, terwijl het vroom. Ik trok hem zijn winterjas aan, deed een bruine wollen pet op zijn hoofd en wikkelde de sjaal die Anna voor hem gebreid had om zijn nek.

In de snikhete wachtkamer bleef hij zo zitten, als een aangeklede sneeuwpop. Mijn moeder zei altijd dat je binnen je jas uit moet doen omdat je er anders buiten niets meer aan hebt, dus hielp ik Vincent uit zijn jas.

Vincent's dokter was stug en afstandelijk. Ze vroeg of hij klachten had. Vincent frommelde het papiertje uit zijn jaszak en las het lijstje op alsof het de ingrediënten van een jachtschotel waren. Die verschijnselen waren normaal, ze zou een zalfje tegen de jeuk en pillen tegen de schimmelinfectie voorschrijven.

Vincent moest zich uitkleden. Hij had nog steeds een goed lichaam, brede schouders, smalle taille, alleen waren zijn benen wat dun. De dokter klopte op zijn borst en voelde met haar wijsvinger zijn lymfeklieren. Die waren iets opgezet. Bij zijn benen en voeten keek ze naar tekenen van Kaposi Sarcoma, een vorm van huidkanker die regelmatig voorkomt bij hiv-geïnfekteerden. Vincent had zijn nagels weleens kunnen knippen.

Ik vroeg haar of ze de uitslag van Vincent's T4'en had. Die vond ze niet meer zo belangrijk op dit moment. Ik wilde het toch graag weten. Ze bladerde door wat papieren. Tien. Jezus! Een paar maanden geleden waren het er nog tachtig. Vincent trok alleen even zijn wenkbrauwen

op. Toen we buiten stonden stelde ik voor naar de bioscoop te gaan. Ik verzin altijd iets leuks na een bezoek aan mijn dokter. Maar naar de film wilde Vincent niet. Dat vond hij alleen maar een manier van mij om niet met hem te hoeven praten. Hij had geen trek in Japans eten, een kopje koffie hoefde hij ook niet, een museumbezoek vond hij te vermoeiend en van een rondvaarttocht werd hij alleen maar misselijk. Vincent wilde zelfs niet naar de dierentuin, hij ging naar huis.

‘Ga maar een blokje om, jij bent tenslotte nog een gezonde Hollandse jongen.’

‘Ik ben verdorie speciaal uit Parijs gekomen om met je naar de dokter te gaan.’

‘Heb ik daar soms om gevraagd?’

‘Je belde me om te zeggen dat je het leuk zou vinden als iemand met je meeding.’

‘Iemand ja, dat hoef jij toch niet per se te zijn.’

‘Wie dan anders?’

‘Gewoon, iemand, doet er niet toe wie.’

Bijna was ik weggelopen maar hij hield mijn mouw vast om niet uit te glijden op het met ijs bedekte trottoir. Zo schoven we naar de taxistandplaats.

Nog voor ik de telefoon kon opnemen, was Vin al uit bed geklauterd. Het was Peter, ik moest de groeten van hem hebben. Hij kon deze zondag helaas niet komen.

Ondanks de vele tijd die ik de maanden ervoor met Vincent had doorgebracht, had ik Peter nog niet ontmoet. Was het toeval dat onze bezoeken nooit overlaptten? Hield Vin ons, als een bedreven courtesane, bewust gescheiden? Vincent vertelde dat Peter de week voordien bij hem had gestudeerd terwijl hij zelf rustte. Ik stelde me de scène voor: Vincent lag met badjas en al onder de dekens, de deur van de slaapkamer naar de woonkamer stond open. Peter zat aan het

bureau gebogen over zijn boeken, alleen het lampje boven zijn hoofd was aan. Ieder in hun eigen deel van de flat. Apart, en toch samen.

Vincent riep me, maar toen ik in zijn slaapkamer kwam was het al te laat. Hij stond naast het bed, half voorovergebogen, zijn benen wijd, armen een eindje van zich af, als een zeezieke matroos die net de reling niet heeft gehaald. De lichtbruine stront sijpelde langs zijn pyjamabroek over de vloer. Ik trok zijn broek uit en gooide die samen met de besmeurde lakens in de wasmachine. Vin bleef vertwijfeld staan, alsof hij niet begreep wat hem overkomen was. Ondertussen schrobde ik zijn benen met desinfecterende zeep. Ik boende totdat hij het uitriep. Hoe kwam hij aan zoveel poep? Hij had al in geen vijf dagen gegeten. Zou hij vannacht misschien stiekem naar de keuken zijn gegaan?

Ik legde schone lakens op het bed en deed hem zijn blauw-rode pyjama aan met in grote letters ‘Monte Carlo Racing Team’ op de voorkant.

‘Eric, denk jij nou ook niet dat het tijd is dat ik opgenomen word?’ Hij had er al weken om gevraagd.

‘Ja Vin, ik geloof dat het nu tijd is.’

Dokter Beetsma vroeg wanneer hij voor het laatst zijn medicijnen had ingenomen. Vincent haalde zijn schouders op.

‘Wanneer, meneer Brautichem?’

‘Zes weken geleden.’

‘U mag nooit, maar dan ook nooit stoppen met antibiotica zonder ons eerst te raadplegen. Nu ziet u de gevolgen.’

Dokter Beetsma stevende met grote stappen de kamer uit.

‘Moeilijke man,’ zei Vincent.

Op de gang bleek de dokter al verdwenen. Ik sloeg mijn hand tegen de muur. Het echode na. Mijn vingertoppen voelden de kou van de witte tegels, ze glansden meedogenloos. Ik zag mezelf, een rond

hoofd, een ronde bril, een ronde mond, alles was rond in het witte vierkant.

Het moest afgelopen zijn met al die spelletjes. Ik zou Vincent zeggen dat als hij nog een keer tegen me zou liegen hij het zelf maar moest uitzoeken, ik had wel andere dingen te doen. Ik keek door het patrijspootje van zijn deur. Daar lag hij, een uit zijn nest gevallen vogeltje, zijn nek geknakt op dat veel te grote kussen, de ogen weggezonden in hun kassen, de jukbeenderen scherp getekend in het magere, ongeschoren gezicht.

Ik deed de deur open en ging naast het bed zitten. ‘Je hebt gelijk, Vin, dokter Beetsma is een moeilijke man.’

8

Vincent's naam wordt geroepen. Of is het de mijne? Dokter Beetsma staat in de deuropening. Hij vraagt of ik even tijd heb en gaat me voor naar het kantoortje van de afdeling.

Zes krukjes staan in een cirkel, een verlaten stoelendans. In de hoek steekt een hockeystick uit een weekendtas, aan de muur hangt een foto van de stad, op een stuk bordkarton zijn wat grafieken geprikt, eentje bengelt aan een punaise. Stapels papieren liggen op een bureautje. Zou Vincent's dossier daar ook tussen zitten?

Met een gebaar nodigt de dokter mij uit plaats te nemen, hijzelf pakt een stoel en zet die naast de mijne. Het valt me op hoe jong hij is, ongeveer Vincent's leeftijd, zo'n dertig jaar, beige corduroy broek met donkerbruine Van Bommel-schoenen. Zijn blonde haren krullen iets over de opstaande boord van zijn doktersjas. Een jongen wiens leven even glad en soepel verloopt als de huid van zijn licht gebronsde armen met de kleine gouden haartjes; vlot en toch netjes.

Dokter Beetsma is bezorgd om Vincent, het ziet er naar uit dat hij niet reageert op de medicijnen. De dokter houdt een röntgenfoto van Vincent's hersenen tegen de lichtbak aan de muur. Met zijn balpen wijst hij naar een doormidden gesneden walnoot. De toxoplasmose heeft zich aanzienlijk verspreid en een hersenvliesontsteking veroorzaakt. Zijn pen cirkelt om een deel van de walnoot dat gehuld is in een web van suikerspin, een dichte waas over het landschap van een verre planeet. Al heel lang wilde ik een kijkje in Vincent's hoofd nemen, maar nooit heb ik vermoed dat het op deze manier zou gaan.

‘Wat kunnen we doen?’

‘Uw broer krijgt al de maximumdosis van twee soorten antibiotica. Maandag weten we pas zeker of de behandeling resultaten geeft, dan zal ik ook contact opnemen met zijn specialist.’

‘Kan dat nu niet?’

‘Het is vrijdagmiddag.’

Dokter Beetsma staart naar zijn nagels.

‘We hebben ondertussen opdracht gegeven om de naaste familie te waarschuwen.’

Ik voel mijn maag in mijn keel, zoals wanneer een vliegtuig plotseling in een luchtzak terechtkomt.

‘Natuurlijk kunnen we niets met zekerheid zeggen, maar we willen geen risico’s nemen.’ Hij glimlacht verontschuldigend.

Ik begrijp er niets meer van; ze wachten rustig af tot maandag, kunnen de situatie niet beoordelen, maar waarschuwen wel alvast de familie. Wat is dit voor iets belachelijks? Waarom leveren ze ons over aan zo’n jong broekie? Ik wil die stomme glimlach van zijn mond timmeren, mijn handen om zijn strottenhoofd sluiten, hem zo dwingen zijn eigen woorden in te slikken. Dan zie ik hoe hij als een nerveuze schooljongen zijn linkerbeen over zijn rechter slaat en zijn rechterbeen weer over zijn linker. Ik zie hoe hij zijn nek strekt om die te bevrijden uit mijn denkbeeldige greep. Hij draait zijn balpen om en om tussen zijn vingers, alsof hij zich een goocheltruc probeert te herinneren. Dokter Beetsma kan het niet helpen. Ik neem mijn handen van zijn keel.

‘Wat zijn Vincents kansen?’

‘Moeilijk te zeggen. Mochten de medicijnen aanslaan, dan heeft hij kans er weer bovenop te komen.’

‘En zo niet?’

‘Dan zou het redelijk snel afgelopen kunnen zijn.’

Redelijk snel, hoe snel is dat? Die vraag durf ik niet te stellen.

‘Nogmaals, ik kan niets met zekerheid zeggen.’

Wie wel. Dit lijkt een gesprek uit een nachtmerrie. Wanneer je eruit wakker schrikt voelt het alsof het echt gebeurd is, je hoort de stemmen nog, je ziet de beelden nog voor je terwijl je weet dat het nooit echt heeft plaatsgevonden. Zo’n gesprek lijkt het. Maar dan omgekeerd.

Ik weet dat dit plaatsvindt, met mijn knie kan ik bijna de grove ribbel van dokter Beetsma’s broek aanraken, ik hoor zijn ietwat bekakte stem, ik zie de röntgenfoto’s van de benevelde walnoot. Maar het kan niet echt zijn, het is maar een droom.

‘Wat voelt Vincent nu?’

‘Uw broer is waarschijnlijk wat suf door de toxoplasmose, alsof er een muur is tussen hem en de wereld.’

‘Kan Vincent mij door die muur heen horen?’

‘De ervaring heeft ons geleerd dat zelfs mensen in coma soms kunnen horen wat er gezegd wordt.’

‘Wat moet ik doen?’

‘U zou zijn hand kunnen vasthouden, zijn wang strelen.’

Lijkt het nu zo, of bloost dokter Beetsma inderdaad? Ik hoor Vincent al zeggen: ‘Hand vasthouden, wang strelen, dat hoeft nou niet per se van mij.’ Hij houdt niet van lichamelijk contact, wanneer je hem aanraakt verstijft hij.

‘Heeft hij pijn?’

‘Ik denk van niet, maar op het moment dat uw broer pijn krijgt zullen we hem morfine geven.’

‘Maar hoe weten we of hij pijn heeft als hij helemaal niet reageert?’

‘Tja, dat is altijd moeilijk. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u altijd bij mij terecht. Wel graag één afgevaardigde van de familie, niet ieder om de beurt.’

‘Dank u wel, dokter Broeksma.’

‘Beetsma is de naam, Beetsma.’

Langzaam loop ik terug naar Vincents kamer. Mocht u nog vragen hebben... Ik heb honderden vragen. De meest dringende: wat moet ik hopen? Moet ik hopen dat Vincent hier doorheen komt? Dat hij opgepept wordt om over een paar maanden weer een nieuwe infectie te krijgen? Maar Vincent zou misschien nog een redelijke tijd kunnen

hebben. We zouden dan kunnen praten. Hij zou me kunnen vertellen wat er in hem omging toen hij daar zo lag, hij zou me kunnen zeggen of hij wil dat ik zijn hand vasthoud, zijn wang streel.

Zou ik hem dan kunnen geloven of zal het weer als altijd zijn, Vin zegt iets en in de daaropvolgende zin beweert hij precies het tegenovergestelde?

Moet ik hopen dat het snel afloopt? En dan? Dan is hij er niet meer. Hoe moet ik me dat in godsnaam voorstellen? Hoe kan ik me een beeld vormen van Vincents afwezigheid? Voorgoed afwezig.

Vincent was buiten adem, hij kon niet meer toen we in de buurt van Lissabon een heuvel beklommen op weg naar een middeleeuws kasteel. Ik moest alleen verder. Tussen de bomen door zag ik hem zitten aan de rand van een stenen put, bleek en een beetje te dun voor zijn stoere leren jack. Hij schopte tegen een hoopje herfstbladeren, een in de steek gelaten kind. Ik had die heuvel af willen rennen, hem tegen me aan willen drukken. Maar ik liep door tot aan de toren van het kasteel in Sintra en maakte tientallen foto's. Ik wilde dat wat ik zag met Vincent delen. De ruwe pracht van de groene heuvels die bijna onopgemerkt overgaan in de Atlantische Oceaan is echter niet vast te leggen, ik kan er op zinspelen, met de filters voor mijn lens de kleur versterken, ik kan proberen de lijnen aan te geven, maar in werkelijkheid reikt het uitzicht verder.

Vincent wilde weten wat ik gezien had, of het de moeite waard was geweest, ik moest er alles over vertellen. Ik loog dat het een uitzicht was als ieder ander.

Nadat ik ze eenmaal afgedrukt had aarzelde ik met het opsturen van de foto's. Zou ik hem er echt een dienst mee bewijzen? Zou hij het echt fijn vinden om te zien wat hij gemist had?

Ik deed de foto's pas een week geleden op de post; ze liggen nu dus thuis op hem te wachten.

Ik loop terug naar Vincents kamer. Tijdens mijn afwezigheid is een sonde aangebracht in zijn neus. Zo krijgt hij voeding en medicijnen toegediend. Vincent moet ervan hikken. Zijn lichaam schokt alsof hij elektrische stoten krijgt. Ik ga naast zijn bed staan. Vincent tilt zijn hand omhoog.

Hij herkent me! Mijn hart slaat over. Maar nee, heel langzaam brengt hij zijn hand naar zijn wang zoals je doet wanneer je van de tandarts komt en de verdoving nog niet is uitgewerkt. Met je tong voel je je wang niet, daarom wil je je ervan overtuigen dat die er nog zit. Zijn vingers bewegen in slow motion naar de sonde in zijn neus. Zou hij last hebben van het slangetje? Zijn lichaam trilt na van een nieuwe hikaanval.

'Eric, als je nou mocht kiezen, tekenen voor vijf jaar gegarandeerd maar daarna is het ook definitief voorbij, of je neemt je kansen zoals ze nu liggen, wat zou je dan doen?'

'Ik weet het niet. Jij?'

'Ik zou tekenen. En als je nou gegarandeerd tien jaar zou krijgen?'

'Tien jaar? Wat een eeuwigheid! Maar als er over acht jaar een combinatie van medicijnen komt waardoor aids behandelbaar wordt zoals suikerziekte? Dan staan alle seropositieven te juichen behalve ik. Ik heb mezelf dan ter dood veroordeeld, alleen omdat ik zekerheid wilde hebben.'

'Zeg, het is maar een spelletje hoor. En een beetje stom spelletje. Vooruit Eric, bedenk eens iets anders.'

Ik kijk naar zijn ogen. Ik zie de grijze stippeltjes en vlekjes in de lichtblauwe iris, de pupil rond en donker. Ik wil erin verdwijnen met mijn hele gewicht, met mijn blik wil ik Vincent vastpinnen. Zolang ik blijf kijken, kan hij niet verdwijnen.

De hoffotograaf kwam die dag. Het was een kleine man die zijn kale hoofd met flaporen verborg achter het enorme fototoestel met de glanzende flash. Vincent kneep zijn ogen stijf dicht en stopte zijn vingers in de oren toen hij de camera zag.

Mama had de beige jurk aan die ik samen met haar kocht. De couturier zei toen dat ze een koninklijke rug had. Mama bloosde; ik vond hem een slijmerd. Ze droeg de parelketting van drie snoeren met het briljanten slot dat papa haar onlangs cadeau had gedaan. Zou ze met al die juwelen en bontjassen die ze de laatste tijd had gekregen echt niets vermoeden? Papa herschikte de ketting met zorg, als een etaleur, het dure slot moest schitteren op de foto. Mijn moeder zat op haar eigen plekje op de rode bank, boek in de hand, ze vond het vreselijk om gefotografeerd te worden. Ik zat naast haar en wilde mijn arm om haar heen leggen, voor de foto, maar ze maakte een beweging met haar schouder alsof ze iets hinderlijks van zich afschudde. Vincent zat aan haar andere zijde. Papa stond een eindje van ons af, druk bezig het perfecte beeld te ensceneren. Hij kwam niet op de foto.

Ik moest een gedicht opzeggen in de eerste klas van de middelbare school. Mama haalde een bundel uit de boekenkast, het lichtblauwe kaft was wat gerafeld, de bladzijden waren vergeeld. Ze had het in de oorlog gekregen van haar broer die schrijver was. *Laatste verzen* heette de bundel van Jacqueline van der Waals. Na wat bladeren vond ze een gedicht dat haar geschikt leek, 'Sinds ik het weet'. Het ging over een vrouw die sinds ze 'het' wist 'ofschoon nog onder ons angstvallig wordt ontweken, het boze woord te noemen' intens genoot van de 'schoonheid en de zoetheid aller dingen'.

Ik vond het gedicht prachtig maar wist niet wat ik moest zeggen.

Was dit mijn moeders manier om mij te laten voelen dat ook zij het wist? En dat ze wist dat ik het wist? Bijna was ik erover begonnen, bijna had ik haar gevraagd of zij daarom ook zo graag in haar eentje door de tuin wandelde, of zij het om die reden fijn vond alleen in haar dekstoel onder de lindeboom te liggen. Maar wat als het toeval was, als ze het gewoon mooi vond om de woordkeus, het ritme, rijm? Wat als ze het helemaal niet wist? Ik zei dat het gedicht me een beetje ouderwets leek, 'de atmosfeer doorwasemd en doorgeurd van zoele togen', dat iets moderners zich misschien beter leende voor een schoolvoordracht. Dan was ik hier wellicht nog iets te jong voor, dacht mama, later zou ik het gedicht vast beter begrijpen.

Ik was constant moe maar kon 's nachts niet slapen. Overdag was ik stil en teruggetrokken. Als me iets dwarszat waarover ik met haar niet kon spreken, kon ik dat misschien wel met onze huisarts doen, stelde mijn moeder voor. Ik ging naar dokter Hoogewegen.

'Moeten we het haar nou echt niet vertellen?'

'Waar heb je het over, wat moeten we haar vertellen?'

'Dat ze kanker heeft, dat ze doodgaat.' Voor het eerst in tweeënhalft jaar sprak ik die woorden hardop uit. De dokter legde zijn arm om mijn schouder.

'Hoe denk je dat het voelt wanneer je weet dat je je kinderen achter moet laten?'

Het leek me vreselijk. Ik begon er niet meer over en nam iedere avond de slaaptabletten die de dokter me had voorgeschreven.

Ik was bijna vijftien toen ik naar mijn moeders kamer ging terwijl ze boodschappen aan het doen was. Ze had speciaal voor haar medicijnen een kleine brandkast gekocht. Die middag was de brandkast niet op slot. Ik nam één pil uit ieder van de acht roze doosjes, twee uit de zes blauwe doosjes en toen nog een handvol pillen uit een glazen buisje.

Drie dagen verkeerde ik in levensgevaar. Het eerste dat ik rook nadat ik bijkwam was Arpège. Mama had extra veel opgedaan in de hoop dat ik er wakker van zou worden. Ze droeg het rode Chanelpakje dat ik haar zo chic vond staan. Mijn moeder had me weer tot het leven verleid.

In het ziekenhuis kwam veel bezoek, familieleden, vriendjes, leraren van school. Een leraar vroeg of ik mijn broertje dan helemaal alleen had willen laten. Nee natuurlijk niet, maar daar had ik niet aan gedacht toen ik die pillen innam. Ik had eigenlijk nergens aan gedacht, wilde alleen van dat zware gevoel af.

Op school had de pater maatschappijleer gezegd dat ik een verwend rijkeluiszoontje was dat eens een goed geestelijk pak slaag nodig had. Ik wist niet hoe ik me dat moest voorstellen, bij de pater over de knie, klits, klets, klandere, van de ene geestelijke bil op de andere?

Onze hulp vertelde me dat mijn moeder het zo erg vond dat ik het met haar pillen had gedaan.

Ik begreep niet wat mama erg had gevonden: dat ik haar privacy geschonden had? Dat ik net als een paar jaar daarvoor haar kamer was binnengeslopen, toen voor haar Arpège en nu voor haar pillen? Of was het dat ik haar indirect medeplichtig had gemaakt door haar pillen te gebruiken, zoals een ander zijn vaders jachtgeweer neemt om zich een kogel door het hoofd te schieten?

Had ik mijn eigen pillen moeten gebruiken?

Papa huilde aan mijn ziekenhuisbed. Waarom toch had ik mij het leven willen benemen? Ik kon hem moeilijk zeggen dat het kwam door de zwijgplicht, het geheim waardoor mama al lang voor haar overlijden van me was weggenomen.

Hij had mijn moeder nooit verteld hoe kritiek het met mij was geweest. Een paar weken later, thuis, stond mama erop me in bad te doen. In zo'n ziekenhuis word je niet goed gewassen, vond ze. Ik voelde me ongemakkelijk toen ze voorzichtig mijn schouders sponsde terwijl

ik in het lauwe water zat. Ze had best geweten hoe ernstig het was, zei ze. 's Nachts had ze papa in bed zachtjes horen huilen.

Ik zag ze voor me, mijn ouders, ieder op hun zij met de ruggen tegen elkaar. Ze konden hun verdriet niet met elkaar delen.

Vincent liep me tegemoet toen ik na drie weken in het ziekenhuis wat stijfjes over de oprijlaan schuifelde. Hij gaf me een zoen en zei dat ik niet meer weg moest gaan, het was zo saai in zijn eentje. Had ik zin om weer met hem paard te rijden? Vin beloofde dat hij zich met beide armen aan me vast zou houden; hij zou een stoere ruiter zijn op het beeld.

Maar ik was nog wat te zwak voor spelletjes. Ik moest eerst aansterken. Mama maakte daarom de hele dag tosti's met kaas en ananas voor me klaar. Ze stond in haar schortjas gebogen over het tostiapparaat, de buik rond, een hand tegen haar rug.

Ik had geen trek maar probeerde zoveel mogelijk tosti's te eten, ik moest snel beter worden want ik had nog veel goed te maken.

De herfst was betrekkelijk mild in 1971. Mama, Vincent en ik wandelden over de Laan. Mama droeg een zalmkleurige jas los over haar schouders. Ik hield haar arm vast, ze kwam met moeite vooruit. Vincent slenterde achter ons aan.

De buurvrouw stond in haar tuin.

‘En, hoe lang nog?’ vroeg ze terwijl ze zich gulzig over de kale heg boog. Ik kon haar wel in haar gezicht spugen.

‘Nee hoor, ik ben niet in verwachting.’

Terwijl we langzaam omkeerden vroeg mama: ‘Jeetje, ben ik zo dik?’

‘Absoluut niet, dat mens is gek!’ zei ik ziedend.

Dat was de laatste keer dat mama buiten kwam.

Het was nog stiller in huis dan gewoonlijk. Mama kwam niet meer uit bed. Papa zat beneden televisie te kijken. Ik kuste hem welterusten en ging alvast naar boven. Vanaf de wenteltrap zag ik dat de deur van Vincents kamer open was. Daar stond mama. Heel langzaam boog ze voorover en gaf ze Vincent een kus op zijn voorhoofd. Zo bleef ze staan, met een hand steunend op het hoofdeinde van het bed, de andere hield ze tegen de muur. Ze had de kracht niet meer om omhoog te komen. Ik moest haar helpen. Maar ik deed niets; ze had liever niet dat ik dit zag, dat vond ze gênant, dus liep ik snel verder naar mijn kamer.

Ik stond onder aan de houten wenteltrap. Ik keek naar de benen in de witte broek die achterstevoren, tree voor tree de trap afliepen. Ik zag het onderste deel van de brancard, de deken stevig aangesnoerd met een leren band zodat ze niet kon ontsnappen.

Langzaam zakte de brancard de trap af. Eerst zag ik de handen

van mama, ze hield een verfrommeld papieren zakdoekje vast, toen zag ik haar armen, het wollen vest. Voordat ze beneden was draaide ik me om en vluchtte de tuin in, ik wilde niet dat ze zag dat ik naar haar keek in deze hulpeloze situatie.

Ik mocht van papa naar het ziekenhuis, ik was al vijftien. Vin was pas negen, dat was te jong. Ik ging alleen, met de tram. Mama zag wit en sprak zo zachtjes dat ik haar nauwelijks kon verstaan. Ik zat naast haar bed en wist niet goed wat ik moest zeggen. Gelukkig kwam er een zuster binnen. Ze zag dat mama's spreid gerafeld was. Volgende week zou ze een nieuwe krijgen.

Mama fluisterde dat ze zo lang niet hoopte te blijven. Ik mocht maar vijf minuutjes bij haar zijn, anders werd het te vermoeiend. Toen ik al bij de deur stond zei ze: ‘Zul je goed voor Vincent zorgen?’

Het begon zachtjes te sneeuwen buiten.

Vincent en ik hoorden papa's auto de garage inrijden. We wachtten in de eetkeuken tot hij ons kwam knuffelen. Maar hij stopte niet, hij liep meteen door naar boven.

We gingen hem achterna de wenteltrap op. Hij sloot de deur van de slaapkamer net voordat we die bereikt hadden. Vin en ik gingen ieder op een tree zitten. Met onze armen over elkaar wachtten we tot de deur openging. Toen hoorden we, door de dubbele deur heen, een kreet alsof iemand een moeras in werd gezogen. Vincent keek me aan, zijn ogen rond van schrik en twijfel. We vlogen de trap af en schoven snel weer op onze plaats aan tafel. Een kwartier later kwam papa beneden. Hij zag er verkouden uit. Die avond zou hij bij ons aan tafel eten.

De ademhaling was onregelmatig geworden, en zwaar, alsof ze naar lucht hapte. Papa zei dat ik gerust haar hand mocht pakken. Ik keek naar mijn moeders vingers met de sproetjes en de roze gelakte

nagels, de ring met de briljant, de gouden schakelarmband om haar pols. Aarzelend legde ik mijn hand op de hare, het was voor het eerst. Onmiddellijk trok ze haar hand weg. Zie je, ik wist het wel, daar houdt ze niet van, klonk een stem in me. Ze weet niet dat jij het bent, zei een andere stem, ze denkt gewoon dat het iets vervelends is op haar hand, een vlieg of zo.

Mijn vader en ik bleven een hele tijd bij het bed zitten.

Toen ineens kwam er na de ene ademstoot geen andere meer. Er kwam niets meer. Alsof het zo hoorde.

Papa klampte zich aan mij vast. Ik keek naar zijn haren, drie rechts, een links.

‘Vincent, mama komt niet meer terug, ze is nu in de hemel.’

Vincent rukte zich los uit mijn armen.

‘Ik heb het niet gedaan, ik heb het niet gedaan, ik was de hele middag buiten aan het spelen.’

Hij stormde de trap op naar zijn kamer. Ik liep hem achterna, maar hij had de deur van zijn kamer op slot gedaan. Ik klopte, eerst rustig, toen harder. Ik beukte op de deur, riep zijn naam. Vincent deed niet open. Papa zat beneden in de leren stoel met de handen voor zijn gezicht. Het leek wel of hij nooit meer op zou houden met huilen.

We aten kip en patat met appelmoes, het was de avond voor de begrafenis. Toen Vincent zijn lievelingskostje zag begon zijn onderlip te trillen. Dit was een feestmaal, dat mocht niet, het was geen feest want mama was dood. Hij liep weg van tafel.

Mijn vader zei dat hij vanzelf wel terug zou komen. Na een kwartiertje schoof Vincent stilletjes aan en at met een boos gezicht wat patatjes van zijn bord.

Vin en ik mochten afscheid nemen van mama. We moesten onze

zondagse kleren aan. Vincent droeg het grijze jasje met de zwart fluwelen kraag dat mama nog met hem had gekocht. ‘Je ziet eruit als een prinsje,’ had ze gezegd. Papa kocht speciaal voor de gelegenheid een donkere jas en een bolhoed bij Baronet. Toen hij zei dat het voor de begrafenis van zijn vrouw was, keek de verkoper verschrikt. Ik mocht een zwarte jas kopen, maar moest hem wel ruim nemen zodat ik er later ook nog wat aan zou hebben.

In de Cadillac reden we naar de rouwkapel van het ziekenhuis. Wat huiverig stapten we naar binnen. Vincent wees naar de kist. Dat was mama helemaal niet. Ik zweeg maar begreep wat hij bedoelde, de wassen pop met ingevallen ogen en halfopen mond die daar lag had niets met mijn moeder te maken.

Er waren honderden mensen op de begraafplaats, sommigen stonden tussen de zerken, een enkeling er zelfs op. De kist was overstelpt met lelies, rozen en kransen met zijden linten. Vincent en ik hadden die ochtend een bosje witte fresia’s voor haar gekocht. Ik rook even aan het boeket voordat ik het op de kist legde.

We liepen achter de baar, papa in zijn elegante jas en bolhoed, ik in mijn iets te grote nieuwe aankoop, Vincent tussen ons in. Na ons kwamen de familieleden, vrienden, bekenden, zakenrelaties. Heren in donker pak met zwarte das, dames in mantelpakjes met donkere kousen, sommigen droegen een zwarte voile.

Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren, de kist zakte in het donkere gat. De aanwezigen mochten daar nu ieder een schepje zand op strooien. Als eerste mijn vader, die wierp met een plechtig gebaar het zand op de kist, toen ik, snel en kort. Ik draaide me om en wilde het schepje aan Vincent geven maar die was verdwenen. Iedereen keek rond. Hij was nergens te vinden. Toen nam een tante met een grote zwarte hoed het schepje over en kiepte het om boven het open graf.

Later vonden we Vincent terug. Hij was een stukje van de

menigte af gaan staan en keek naar de bomen van het kerkhof. Met zijn duim in de mond natuurlijk.

Ze was er niet meer. Toch had ik het gevoel dat ik iets onbeschaamds deed toen ik in haar klerenkast ging staan. Ik streelde de zijden jurken, rook aan de mantelpakjes, snoof mama's geur op. Nu moest er toch iets komen. Maar er gebeurde niets.

In de laden van haar nachtkastje vond ik twee pakjes met onze namen erop. Rond deze tijd zou ze op reis zijn gegaan met mijn vader, ze bracht altijd een cadeautje voor ons mee terug. Deze keer had ze ze al voor haar vertrek gekocht. Vincents pak was lang, smal en zwaar, er bleek een sterrenkijker in te zitten. Ik scheurde het papier van mijn cadeau: *Laatste verzen* van Jacqueline van der Waals. 'Voor Fien op haar twintigste verjaardag, 15 maart 1944, je broer Ben' stond er in donkerblauwe inkt op de eerste bladzijde. Daaronder een kort balpenstreepje. Was dat haar pen? Was het de aanzet tot een opdracht aan mij?

Ik bladerde door haar agenda. Er stonden aantekeningen en afspraken genoteerd voor de weken na haar dood. Met wie de afspraken waren, wat ze die dag moest doen kon ik niet achterhalen. Haar hand had zo getrild dat het schrift onleesbaar was. Het leven was uit de letters gevloeid, ze konden niet meer uit eigen kracht overeind staan.

Ze wilde doorgaan, mijn moeder. Al kon ze niet meer schrijven, ze had een afspraak gemaakt voor de volgende week en de week daarop, dan moest ze er wel zijn. Uit deze aantekeningen sprak de wanhoop die ze vier jaar lang voor ons wist te verbergen, de bijna bovenmenselijke inspanning om het leven vast te houden in haar van uitputting bevende handen, de angst dat, wanneer ze haar pen zou neerleggen, de dood haar zou betrappen en zij ons drieën achter moest laten.

De gedachte dat dit alles zich hier had afgespeeld achter de dubbele deur, dat ik haar niet had kunnen horen, was onverdraaglijk.

Ik klapte de agenda dicht en smeed hem in de prullenmand.

Vlak na de begrafenis ging papa op reis, hij moest voor zaken naar Hamburg. We hadden geen meisje voor dag en nacht meer, alleen Jannie die van negen tot vier kwam. Dus ik was alleen met Vincent. Iedere dag bakten we een appeltaart en 's avonds aten we kroketten en voor de gezondheid appelmoes. We draaiden plaatjes in de woonkamer en dansten de 'ploem-ploem-jenka' door het huis. We zongen de liedjes van *Ja Zuster, Nee Zuster* uit volle borst mee. 'In een rijtuigie...', 'Wil u een stekkie, een stekkie, een stekkie'.

Voor het slapen gaan tuurde Vincent altijd door de nieuwe sterrenkijker. Hij dacht dat mama hem die gegeven had om naar haar te kijken in de hemel. Ik wist niet of ik die gedachte aan moest moedigen. Hij zou tevergeefs zoeken. Ik las liever voor uit *Pietje Bell gaat naar Amerika*. We zaten samen op zijn bed. Vincent leunde met zijn hoofd tegen mijn schouder. 'En dan zegt Pietje terwijl hij over de Hudson tuurt: vriendschap is toch het allerbelangrijkste.' Vincent was in slaap gevallen. Ik dekte hem toe en trok de deken over hem heen, tot aan zijn kin. Op mijn tenen liep ik de kamer uit en keek nog even naar het hoofdje met de blonde krullen, voordat ik het licht uitknipte.

'Weduwnaar zoekt beschaafde dame om te zorgen voor zonen van vijftien en negen.'

Het regende beschaafde dames na die advertentie in de krant. Dames met bontmantels, dames met minirokken en plateauzolen, dames met velours broeken en rijlaarzen, maar lang bleven de dames nooit. Een heel jonge met donkere ogen en een diep uitgesneden decolleté greep mijn hand en vroeg of mijn vader ooit van haar zou kunnen houden.

Ik dacht dat ze voor ons kwam.

Een wat oudere dame in mantelpak verdween spoorlags toen

mijn vader zich op de eerste avond al wegdraaide van de bank waarop zij met opgeheven pink thee zat te drinken om naar het journaal te kijken. Daarna kwam mevrouw Groen maar haar zilveren schoentjes werden te snel vuil, juffrouw Slot kreeg migraine, 'zeg-maar-Els' had na drie dagen heimwee naar haar moeder in Dedemsvaart en juffrouw Tuinman wilde wel blijven, maar toen mijn vader na de eerste week tien lege sherryflessen onder haar bed vond, moest ook zij vertrekken.

Uiteindelijk gingen we een 'tanteloos' tijdperk in.

Vincent en ik vonden niets heerlijker. Papa bakte de biefstuk, ik maakte de sla klaar en Vincent dekte de tafel, min of meer. Wij bleven 'In een rijtuigje' zingen en de 'ploem-ploem-jenka' dansen.

Op een dag, in 1972, een jaar na mama's dood, kwam papa ongewoon vroeg thuis van de zaak. We zouden Vincent van school halen. Hij had zijn donkerblauwe pak aan en zijn mooiste das met bijpassend pochet. Onder zijn arm hield hij een pakje gewikkeld in wit papier met rode linten. Een cadeautje voor Vincent?

Papa parkeerde pal voor het hek van de school. Ik moest in de auto op hem wachten. Hij haalde zijn handpalm over zijn denkbeeldige haar en trok zijn das recht. Even later kwam Vincent opgetogen naar buiten. Papa zou zo komen; hij praatte met juffrouw Anna. De juf was blond, zevenentwintig jaar en had kuiltjes in haar wangen wanneer ze lachte. Vincent had haar ook al in de eerste klas gehad.

Vin en ik zaten op de achterbank van de Cadillac te wachten. Hij vond dat het wel lang begon te duren, zouden ze het misschien over zijn rapport hebben? Na een halfuur kwam papa naar buiten. Hij had het witte pakje niet langer bij zich. Met een tevreden gezicht ging hij achter het stuur zitten. Vincent vroeg bedeesd wat de juf had gezegd.

De juf had gezegd dat ze graag met papa uit eten wilde gaan die vrijdagavond. Papa startte de motor. Vincents mond verkrampste, hij kneep zijn ogen halfdicht en zei de rest van de dag niets meer.

Een jaar nadat hij met Belgische bonbons naar school was getogen, trouwde mijn vader met Vincents juf.

Mijn ogen branden van het kijken. Vincent ziet mij niet, voor hem ben ik van glas, transparant.

Ik sla het gordijn voor het raam open. De mist is opgetrokken. De stad zakt weg in de avond. Bij de ingang van het ziekenhuis zie ik twee bekende gestalten; de een stapt kordaat, de rug kaarsrecht. De ander aan zijn arm heeft ondanks haar snelle passen moeite hem bij te houden.

Ik zeg tegen Vincent dat papa eraan komt. En Anna. Ik doe zijn bedlampje aan en het lichtje boven de wasbak. Het schemert nu, net als buiten.

Vincent's infuus borrelt als een toverdrank op het vuur. Vanuit een andere kamer dringen geluiden door, een dialoog klinkt gedempt door de muren. Ik onderscheid de toonhoogtes, de cadans, maar kan niet opmaken wat er gezegd wordt. Zou Vincent mij zo horen, dof, onverstaanbaar, ver weg?

Op de gang klinkt het gekraak van mijn vaders leren schoenen, ik hoor zijn kuchje, het gehaaste geklak van Anna's hakken.

Papa tikt op de openstaande deur. Zowel hij als Anna is buiten adem. Mijn vader heeft zijn donkere pak aan en een zijden das, hij is zijn pochet vergeten. Anna draagt de broek waarin ze tuiniert, daarover een in de haast aangetrokken jasje, het past niet bij de broek. Er zit nog aarde onder haar nagels.

Ze loopt direct naar Vins bed en kust hem. Zijn ogen laten het lichtje van het infuus los en schieten op en neer als die van een gekooid dier. Nadat hij Vincent gezoend heeft wenkt papa me. Op de gang wil hij weten wat de dokter gezegd heeft. Ik geef hem een verslag, maar dat is niet genoeg.

‘Wat zei de dokter precies, wat zei hij letterlijk?’

‘Dat we maandag meer zullen weten over Vins kansen.’

‘En wat verwacht hij zelf?’

‘Dokter Beetsma zei dat hij niets met zekerheid kan zeggen.’

‘Dan moeten we blijven hopen!’

Dat was geen vraag, dat was een bevel.

We gaan weer naar binnen en ik zet een stoel voor mijn vader naast het bed. Anna staat aan de andere kant. Papa neemt Vincent's hand en brengt die naar zijn lippen. Anna reikt over het bed en pakt mijn vaders hand.

Het licht op de gang is gedimd, alle kamers zijn donker, in de keuken leest de nachtzuster een roddelblad. Anna en ik zitten bij het bed, mijn vader is gaan rusten. Vincent draait en woelt en trekt aan het slangetje van zijn infuus. Zijn ogen schieten nog steeds heen en weer, alsof hij de kamer afzoekt naar iets dat hem belaagt.

Anna trekt de lakens recht.

‘Ga toch lekker slapen Vin, wij blijven bij je.’ Ze gaat weer naast me zitten.

‘Zou het echt aflopen?’

‘Ik weet het niet en ik weet niet eens wat ik moet hopen.’

‘Misschien is het beter zo. Hij wil niet meer en ik kan het me best voorstellen, wie heeft hij nu om voor te leven?’

‘Mij. Hij heeft mij toch?’

‘Dat is niet genoeg, Eric.’

‘Misschien heb je gelijk, ik dacht ook niet aan Vin toen, terwijl hij juist zo klein was en mij nodig had.’

‘Dit zal wel extra moeilijk voor je zijn, ben je niet bang voor jezelf als je hem zo ziet?’

‘We zijn anders, ik slik iedere acht uur mijn tweehonderd milligram AZT, hij neemt zijn medicijnen niet in. Ik eet me ongans aan sla en spruiten en havermoutpap, Vincent eet Marsen en patat.’

Ik lig iedere avond om elf uur onder de wol, Vin gaat pas om drie uur 's nachts naar bed. Wanneer de AZT zijn werkzaamheid verliest is er vast wel weer een nieuw medicijn.'

Regelmatig, maar dat vertel ik Anna niet, maak ik stiekem sommetjes op het randje van de krant of op een papieren servetje in een café. Zoals een vrek die keer op keer zijn centen telt, de harde munten tussen zijn vingers moet voelen, zo reken ik uit hoeveel jaren ik nog minstens te leven heb. Als mijn T4'en in de komende maanden ineens naar nul zouden dalen, hetgeen onwaarschijnlijk is, dan zou de eerste infectie toe kunnen slaan. De gemiddelde levensduur van iemand met aids is drie jaar (hier smokkel ik even, officieel is de overlevingstijd achttien maanden, maar er zijn mensen die al vier jaar met aids leven dus ik neem een grof gemiddelde). Over drieënhalf jaar zijn er zeker nieuwe medicijnen die ons leven kunnen rekken, dus het komt erop neer dat ik nog minstens vier jaar heb, eerder zelfs vijf.

Dat is een geruststellende gedachte en met iedere goede uitslag wordt de vijfjaartermijn met een kwartaal opgeschoven. De lijst in mijn vaders agenda wordt zo steeds langer. Met een beetje geluk moet hij ooit nog eens een nieuwe bladzijde aanbreken. Alleen af en toe, in het donker, is er plots een flits die me doet sidderen. Ik zie mezelf dan in een stalen ziekenhuisbed, net als Vincent nu, in een kamer met tl-licht, helemaal alleen. Zonder Tom in dat koude bed te moeten liggen lijkt me erger dan de dood zelf.

Vincent geeft een wilde grom, we veren op en pakken ieder een hand. Dan begint hij wat rustiger te ademen. Zo blijven we staan, Anna en ik, tot het ochtend wordt en de dagploeg komt om Vincent te wassen.

Onder de donkerblauwe jas draagt Marjolein haar schooluniform: een grijze plooirok zo ver over de knie dat hij bijna de kousen raakt, een grijs vest en wit bloesje. Ze heeft een geruit koffertje bij zich en een

leren schooltas. Vanochtend, toen ze op het punt stond naar school te gaan, belde mijn vader, en ze nam onmiddellijk de trein hierheen.

Anna leidt Marjolein naar Vincents bed. Ze trekt bleek weg wanneer ze haar broer daar ziet liggen, de schichtige ogen wijd open maar zonder enig teken van herkenning.

Anna zegt haar dat ze Vin best een kus mag geven. Marjolein blijft een eindje van het bed af staan, maar strekt haar nek zover dat haar mond net Vincents wang raakt. Heel licht kust ze hem, zo voorzichtig alsof hij van stof is en bij de minste aanraking zou kunnen verpulveren. Dan doet ze haar jas uit, legt die over een stoel en haalt een dik boek uit haar tas. Ze plaatst het boek op de nog onbezette stoel in de hoek van de kamer en gaat er op haar knieën voor zitten, als een non in aanbidding voor het bloedend hart van Christus.

Anna gaat boodschappen doen, ze wil wat dingen kopen om de kamer op te vrolijken. Een tijd lang zitten Marjolein en ik in stilte bij Vincent, zij leest, ik kijk naar Vin die een trillende hand naar de sonde in zijn neus brengt.

'Wat ben je aan het lezen?'

'Latijn, ik heb volgende week tentamen.'

'Kan jij je nu dan concentreren?'

'Eigenlijk niet.' Ze lacht verlegen en slaat haar blik neer.

'Gaat het goed op school?'

'Ja, best.'

'En schrijf je nog steeds gedichten?'

'Ja.'

'Heb je ze al eens aan iemand laten zien?'

'Nee, niemand mag ze lezen, nooit!' Ze duwt haar gezicht tegen het schoolboek aan en brengt haar handen naar haar oren.

Anna draagt in iedere arm een plant, links een ficus, rechts een palmboompje. Planten staan langer dan bloemen, zegt ze. We zetten ze

naast Vincents bed. Uit een plastic tasje haalt Anna een paar oranje en groene slingers, ze kon zo gauw niets anders vinden. We wikkelen ze om de rail van het bedgordijn en herschikken de stoelen in een cirkel om Vincents ledikant. Het is net alsof we in een klein theater zitten, eentje waar moderne stukken met publieksparticipatie worden opgevoerd. Vincent, in het hoge bed met de witte gordijnen aan de versierde rails is het toneel; wij, de toeschouwers, wachten met spanning op het moment waarop we mogen meedoen.

Uit haar portemonnee haalt Anna een zwart-witfoto met karteltjes. Die prikt ze tegen de muur, vlak achter het infuus. Op de foto staat een baby, Vincent. Hij komt net boven de rand van zijn box uit en lacht naar papa die stralend een kleine rubberen bal op zijn wijsvinger balanceert. Ik wist niet dat papa dat kon.

Papa is naar het winkeltje in de hal geweest; hij heeft inkopen gedaan: de zaterdagkranten, de weekbladen en snoepgoed.

‘Net als vroeger, pap. Vin en ik gingen ’s zaterdags met u mee. Eerst tijdschriften kopen, dan fresia’s voor mama en als laatste naar de drogisterij. Wij dachten dat u wel vreselijk rijk moest zijn, want u kocht in een keer vier Marsen en drie Bounty’s. En dan ook nog een zak drop. At u het ook allemaal in één keer op?’

‘Stel je voor. Ik verdeelde het natuurlijk over de week, iedere dag iets.’

‘Vin en ik kregen in de winkel ons zakgeld en daar kochten we kauwgum van, Bazooka Joe, roze kauwgum; de verpakking had aan de binnenkant een stripverhaaltje. Herinnert u zich nog die vrouw van de drogisterij? Ze liep een beetje mank.’

‘Nee, eigenlijk niet.’

‘Echt niet? Ze hinkte zo raar. Weet je dat nog, Vin?’

Vin kijkt naar het lichtje van zijn infuus. Ik voel een doffe slag ergens in mijn achterhoofd. Straks heb ik niemand meer om

herinneringen mee op te halen. Met Vincent zal een deel van vroeger verdwijnen, een deel van mezelf.

Mijn eigen geheugen kan ik niet vertrouwen, het werkt zonderling, hinderlijk, selectief, ik heb er geen greep op. Zelfs de beelden die ik besluit vast te leggen ontsnappen me uiteindelijk toch. Misschien ben ik daarom fotograaf geworden. Al die keren dat Vincent en ik samen waren, op een terrasje zaten, lachten om een woordspeling, een raar accent, een gekke dame die langsliep. Wanneer er even contact was stelde ik in gedachten mijn camera scherp en drukte op de knop. Maar wat weet ik daar nu nog van? Alleen dat ik het vooral nooit meer mocht vergeten. Die pogingen om het vast te houden stelden het moment zelf volkomen in de schaduw. En waarom ontbreken er delen aan sommige herinneringen? Waarom zijn ze niet compleet?

Zoals die ene winteravond, ik moet een jaar of acht geweest zijn. Het was donker buiten. Vincent sliep al, papa was nog niet thuis. De schemerlamp op het dressoir verspreidde een roze gloed. Mijn moeder ging op de bank liggen en schoof twee kussens onder haar rug. Ze was moe, ik moest maar gauw naar boven gaan.

Terwijl ik in mijn bed lag overviel me een diep medelijden met haar. Ik vond mama zo verdrietig daar op de bank, ik kon haar niet alleen laten en rende naar beneden om haar te troosten. Mama hees zich omhoog uit de kussens en zei dat ik echt geen medelijden met haar hoefde te hebben. Ze was al niet moe meer, echt niet. Ik moest maar weer snel naar bed gaan.

De herinnering is zo dichtbij. Ik sta daar nog in mijn te grote flanellen pyjama, ik heb mijn hand nog op de wollen kussens van de bank. Sloeg mama haar arm om me heen; drukte ze een kusje op mijn voorhoofd? Weet ik het niet meer omdat ik die kus niet kreeg en dat te wrang is om me te herinneren? Of kreeg ik die kus juist wel en zou de gedachte daaraan zo’n gemis oproepen dat ik daar niet mee

kan leven? Heeft mijn geheugen inderdaad de goede herinneringen weggegooid, zoals ik, vlak na haar dood, alle brieven en kaarten die ze me ooit stuurde verscheurde? Zijn mijn herinneringen tekenend voor het onderliggende gevoel van toen, vignetten die tot een embleem zijn geworden? Of is de pijn van een afstandelijke moeder minder scherp dan die van een moeder wier warmte ik nu niet meer kan voelen? Selecteer ik de herinneringen zo dat ze in het perspectief van mijn gedachten van nu passen, zoals een dictator de geschiedenisboeken van zijn land laat herschrijven?

Ik probeer ook nu weer iedere seconde vast te houden. Ik wil alles in me opnemen: Vincents gezicht, zijn arm met de blauwe plek van het infuus. Ik zie hoe hij rult aan de sprei. Ik zie de witte muur vol stopcontacten, het stalen nachtkastje met een halflege plastic beker, het boek van Annie M.G. Schmidt en een pakje met papieren zakdoekjes. Ik zie de vaalgele gordijnen voor het raam, mijn tulpen tussen het glas. Als een inktvis probeer ik mijn vele armen om alles heen te slaan, maar over een uur is de helft me alweer ontglipt.

Het is als het spelletje waarbij voorwerpen op tafel worden gelegd. Je hebt zestig seconden om ernaar te kijken, dan gaat er een doek overheen en moet je er zoveel mogelijk van zien op te noemen. Ik doe mijn ogen dicht: een vaas met tulpen, een plastic beker, een boek, een pluizige sprei, Vincents gezicht... En wat nog meer? Er waren wel dertig voorwerpen. Waarom kan ik me er slechts een paar van herinneren, ik heb ze toch allemaal gezien? Was de tijd niet lang genoeg? Waarom ben ik nu al bijna mijn hele verzameling zelfgemaakte herinneringen aan Vincent kwijt? Als wrakstukken liggen ze op de bodem van mijn drabbige geheugen; mijn eigen kleine Titanic.

Papa laat zijn krant zakken.

‘De statistische kans van twee in een familie, die moet toch

eigenlijk heel klein zijn. Hoe is dit dan mogelijk?’

‘Het heeft geen zin daar verder over na te denken, Edgar. Het is nu eenmaal zo.’

Papa staart voor zich uit.

‘Hoe is dit in godsnaam mogelijk?’

Marjolein heeft zich verkleed. In plaats van haar uniform draagt ze een strakke broek en een trui waarin haar borsten zich aftekenen; ze is beslist geen klein meisje meer. Ze gaat naast me zitten.

‘Hoe was Vin, Eric?’

‘Ik weet het niet. Soms denk ik dat ik hem ken en dan ineens doet hij weer iets onverwachts. Het is net alsof hij altijd iets blijft bedekken, je krijgt nooit het hele beeld.’

‘Ik heb hem niet eens gekend. En nu is het te laat.’

Ik moet haar vertellen dat ook ik geïnfecteerd ben. Ik moet het haar vandaag nog vertellen.

‘Gek hoe dingen je ineens te binnen schieten. Weet je dat jullie moeder een keer op school kwam om te zeggen dat Vincent zo graag een kusje van mij wilde? Ik wist er niet goed raad mee, ik kon hem toch niet zomaar zoenen. Daarom zei ik hem op een dag dat hij even op mij moest wachten. Nadat de andere kinderen naar huis waren gegaan vroeg ik hem het bord uit te vegen. Dat deed hij heel precies, met plechtstatige bewegingen. Hij moest op zijn teentjes gaan staan om het bovenste deel van het bord te halen en wanneer hij aan de onderkant was gekomen zakte hij even door zijn knieën. Langzaam ging hij van boven naar beneden, totdat het bord weer zwart was en hijzelf onder het krijtstof zat. Toen kreeg hij als beloning een kus van me. Maar ik kan me eigenlijk niet meer herinneren hoe hij daarop reageerde.’

‘Ik wel. Trots vertelde hij mij thuis dat hij een kus van de juf had gekregen. Dat hij er iets voor had moeten doen zei hij er niet bij

en dat mama naar school was gegaan wisten we geen van beiden.'

'Dapper dat ze dat deed, de juf om een kus voor haar zoon vragen.'

'Dat was ze misschien ook wel, bang en toch dapper.'

'Wat zou er in die jongen omgaan?'

'Praat met hem, Edgar.'

'Maar hij hoort me toch niet.'

'Hij hoort je wel, praat gewoon maar met hem.'

Maar papa verdwijnt weer achter de krant en Anna maakt Vincents uitgedroogde lippen vochtig.

Marjolein is naar beneden om koffie te halen.

'Anna, ik wil het haar vertellen.'

'Niet nu. Volgende week heeft ze een tentamen.'

'Daarna dan. Ik kan haar niet langer voor de gek houden.'

Anna zucht. 'Wacht dan in ieder geval tot ze haar eindexamen gedaan heeft. Het is al moeilijk genoeg met Vincent.'

'En wat als ik me verspreek, wat als ze er via iemand anders achter komt?'

'Dat zien we dan wel weer. Daar heb je haar.'

Mijn vader geeft me de krant. Hij heeft een kruisje gezet bij een artikel over een nieuw aidsmedicijn.

'Wie weet haalt Vincent dit nog wel.'

'Papa, al zou hij het halen, dan zou hij dat medicijn toch niet innemen.'

'Wel als ik erbij zou zijn.'

'Hoe dan?'

'Neus dichtknijpen, hij zou wel moeten.'

'Edgar, je kunt niet willen dat een ander wil.'

'Dat kan je wel. Hij moet zijn medicijnen innemen.'

Ik kocht het gisteren. De mevrouw van de winkel zei dat ik geluk had, dit was het laatste flesje. Er is tegenwoordig niet veel vraag meer naar Arpège. Voorzichtig haal ik het uit de verpakking met de zwarte tekening. De ridder blijkt een vrouw te zijn, het kind een meisje. Ik sprenkel wat parfum op Vincents ziekenhuishemd, twee, drie druppels moeten genoeg voor hem zijn om de geur te herkennen.

Vincent blijft naar het groene lichtje staren. Papa kijkt op van zijn krant.

'Hé, dat is je moeder!'

'Wat ruikt dat lekker. Zou ik ook wat mogen?' vraagt Marjolein. Ik doe een vleugje op haar polsen en achter haar oren. Dan geef ik haar het flesje.

'Ik heb het niet meer nodig.'

'Dank je.'

'Weet je Marjolein, ik heb je wat belangrijks verzwegen.'

Mijn vader laat de krant nu zakken. Anna, die Vincents deken recht aan het trekken was, blijft als bevroren staan. Marjolein kijkt me met grote ogen aan.

'Weet je...' Ik haal diep adem, mijn hart bonst in mijn keel. 'Weet je, Vin en ik gingen vroeger stiekem naar mijn moeders slaapkamer om deze parfum op te doen.'

'Dat is toch niets bijzonders. Ik gebruik mama's parfum zo vaak als ik uitga, al wordt ze dan boos, hè mam?' Anna trekt wat pluisjes uit de deken en antwoordt niet, papa leest weer verder.

'Nu hoef ik dat dus niet meer te doen, nu heb ik mijn eigen flesje. Wat lief van je.' Marjolein drukt een zoen op mijn wang.

'Ja, dat is heel lief van je,' zegt Anna, 'dank je wel.'

Anna kijkt naar de voeding gemengd met antibiotica die onafgebroken uit de omgedraaide fles in de slang van het infuus verdwijnt, drup na drup, gestaag als een strak jazzritme.

‘Weet je nog dat Vincent vroeger zelfs geen aspirientje kon doorslikken? Hoe ik ook mijn best deed, het kwam zijn keel niet door.’

‘Dat is waar, wat ontzettend stom van me, hoe kon ik dat nou vergeten!’

Vincent zat met een vies gezicht aan tafel. Hij mocht van Koosje niet opstaan totdat hij zijn levertraanpil had ingenomen, dat had mijn moeder gezegd voordat ze ging rusten.

Koosje gaf Vin een glas karnemelk, hij dronk het hele glas in één teug leeg en opende daarna zijn mond, de ronde gele pil kleefde nog steeds aan zijn gehemelte. Het leek wel een goocheltruc. Koosje vond het niet leuk en riep dat hij dat snertding onmiddellijk moest doorslikken. Vin kokhalsde, de tranen sprongen in zijn ogen en hij spuugde de pil uit. Hij lag te glanzen naast de korstjes van zijn witte boterham, korstjes bliefde hij ook niet. Drie uur lang zat Vincent zwijgend achter zijn bord. Toen mama naar beneden kwam en zag dat het echt niet ging, bedacht ze een andere oplossing. Ze kocht levertraanolie en mengde die, zonder dat Vincent het doorhad, met de versgeperste sinaasappelsap die wij iedere middag kregen in plaats van thee.

Dat had ik natuurlijk ook moeten doen. Ik had ervoor kunnen zorgen dat hij AZT in siroopvorm nam. Zoals kleine kinderen die seropositief zijn. Hij had de andere medicijnen per infuus kunnen krijgen, dat is zo te regelen met het ziekenhuis.

‘Dat ik daar niet aan gedacht heb, hij neemt zijn medicijnen natuurlijk niet in omdat hij het niet kan.’

‘Zou het echt zijn omdat hij het niet kan, of is het omdat hij niet wil, Eric?’

‘In ieder geval had ik aan die mogelijkheid moeten denken.’

Ik kan mezelf wel voor mijn kop slaan.

Vincent probeert te hoesten. Het lukt niet, hij hapt naar adem als een vis die buiten zijn kom terecht is gekomen. Anna gaat staan alsof ze hem wil aanmoedigen, zoals ze vroeger bij zijn hockeywedstrijden langs de kant van het veld stond te juichen. Ik adem mee, in en uit, in en uit. In gedachten probeer ik het slijm uit zijn longen te duwen. Maar Vincent blijft rochelen.

Anna stelt voor dat we de verpleegster vragen of ze Vincent uit wil zuigen. Wanneer een roodharige zuster een machientje binnenrijdt dat een beetje op een stofzuiger lijkt, draai ik mijn hoofd af.

Anna blijft bij het bed staan, Marjolein buigt zich met een gefronst voorhoofd over haar boek, mijn vader zit tegenover me met de krant wijd opengeslagen. Ik probeer de koppen te lezen, maar ze dringen niet tot me door, ik zie alleen een papieren schild, twee handen, acht vingers zie ik, om de zware gouden trouwring woekeren zwarte haartjes.

De verpleegster praat zachtjes tegen Vincent. De machine gaat aan; gezoem, dan een slurpend geluid. Vincent kreunt. Het klinkt alsof iemand een jutezak over zijn hoofd heeft getrokken. Hij stikt! Vincent roept me, maar ik durf niet naar hem toe te gaan, ik durf niet eens naar hem te kijken. Ik spel de woorden uit de krant, een voor een: vredes-onder-han-delingen-Mid-den-Oos-ten-verlopen-stroef-vredes-onder-han-delingen-vre-des-onderhand-vrede-vred-vre...

Dan is het stil, behalve het gebrom van Vin cents infuus, het geritsel van papa's krant.

Anna en de verpleegster helpen Vincent te gaan liggen, Anna streelt zijn arm die nog natrilt.

Papa springt overeind.

‘Juffrouw, de fles met voeding is bijna op. Mijn zoon moet een nieuwe fles hebben.’

‘Dit was de laatste van vandaag, meneer. Hij krijgt vier keer per dag een halve liter.’

‘Hij moet meer, dan sterkt hij aan.’ De verpleegster kijkt naar papa.

‘Misschien zou u toch even met dokter Beetsma moeten praten, ik geloof dat hij er nu is. Komt u maar mee.’

‘Graag.’

Mijn vader volgt haar.

Papa staat op de gang, hij kucht. Papa’s kuchje is volgens mij een trucje om tijd te winnen zodat hij zijn gedachten kan ordenen, zijn strategie kan bepalen en de juiste woorden kan kiezen. Zijn kuchje is het teken dat hij iets belangrijks gaat zeggen.

‘Volgens dokter Beetsma is er een academische kans dat Vincent het haalt. Ik heb hem opgedragen alles op alles te zetten om Vincent te redden.’

‘Edgar, dat heeft toch geen zin.’

‘Dat mag je niet zeggen, Anna. Ik kan me nog herinneren van jouw moeder, Eric, de doktoren gaven haar slechts een paar weken. Daarna heeft ze toch nog vier redelijke jaren gehad. We moeten hem hier doorheen zien te halen.’

‘Zodat hij straks weer opnieuw ziek wordt?’

‘Zolang er leven is, is er hoop. Ik las vandaag nog in de krant dat een team van de Harvard universiteit een combinatie van medicijnen heeft ontdekt die het virus helemaal paralyseert. We moeten het zien te rekken tot hij die medicijnen kan nemen.’

‘Edgar, laat Vincent los.’

‘Hoe kan ik in hemelsnaam mijn eigen kind loslaten?’

Papa loopt de kamer in en gaat naast het bed zitten. Hij pakt Vincents hand.

‘Vincent, ik ben het, je vader,’ roept hij alsof hij via een slechte verbinding een telefoongesprek voert naar het andere einde van de wereld.

‘Vincent,’ zegt hij nu zachter.

En dan ineens, zo helder en duidelijk alsof hij weer volkomen bij is, alsof het allemaal maar een spelletje was, zegt Vincent: ‘Papa.’

Mijn vaders ogen schieten vol. ‘Ja Vincent, ik ben je vader, voor altijd.’

We voelen ons hier al aardig thuis, Vincents kamer met het zachte licht is onze woning, de gang is onze laan, de hoek bij de lift waar patiënten op een gescheurde skai bank zitten te kletsen is het plein met een terrasje. Ons grote uitje is naar beneden te gaan om in de lawaaierige cafetaria te eten of om een krant en chocolade te kopen.

Mijn vader en ik strekken onze benen. Papa loopt met de handen op de rug, hij ijsbeert. Dan kucht hij even.

‘Je moeder heeft nooit geweten dat ze zo ernstig ziek was. Ik weet niet of ik daar goed aan heb gedaan.’

Ik kijk naar zijn nu wat gebogen schouders, ik zou hem willen omhelzen.

‘Opnieuw sta ik machteloos met al mijn geld. Ik zou het willen afkopen.’

‘Zo werkt dat niet.’

‘Ik kan niets doen, dat is het allerergste, ik kan niets doen!’

Het galmt door de ziekenhuisgang.

‘Het beste dat u nu voor Vincent kunt doen is hem te laten gaan.’

‘Denk je dat werkelijk?’

‘Hij heeft al afscheid van u genomen.’

Papa knikt. Ik weet niet of hij met dat knikken bedoelt dat hij het met me eens is of dat hij denkt dat ik de strijd opgeef voordat die gevochten is.

‘Kon ik maar een stukje met hem meegaan.’ Even staat hij stil. ‘En dan weer terug natuurlijk.’

We komen bij de lift en keren om. Zwijgend lopen we de lange gang weer af tot aan de deur met onze naam.

‘Zou Vincent helemaal geen vrienden hebben, is er niemand die we moeten waarschuwen?’ vraagt Anna.

‘Hij heeft een vriend, Peter, Peter van Lier. Maar ik heb zijn telefoonnummer niet.’

‘Je moet die Peter bellen.’

‘Wat als Vin het niet wil?’

‘Je moet die jongen de gelegenheid geven afscheid te nemen.’

‘Vin, zou jij het fijn vinden als Peter hier komt? Doe je ogen maar dicht als je het wil.’

Vincent blijft naar het infuus staren. Net als ik me wil omdraaien knippert hij even met zijn ogen. Het lijkt meer op een reflex, alsof hij een vuiltje in zijn ogen heeft.

‘Zie je wel dat hij het wil, Eric.’

In de hal bel ik inlichtingen. ‘Er zijn nog vijf wachtenden voor u. Er zijn nog drie wachtenden voor u. Er is nog één wachtende voor u.’

Twee minuten later hoor ik Peters diepe stem. Ik leg de situatie uit, vertel hem dat Vincent niet meer kan praten en wij dus ook niet weten of hij bezoek op prijs stelt. Nog voor ik mijn zin heb afgemaakt zegt Peter dat hij eraan komt. Als het een beetje meezit is hij er binnen een uur.

Binnen een uur zal ik Vincents geheime vriend ontmoeten. Uiteindelijk heeft hij ons dus niet gescheiden weten te houden. In het

herentoilet was ik snel mijn gezicht en haal een kam door mijn haar.

Er wordt geklopt, we draaien ons alle vier tegelijk om. In de deuropening staat een lange, slanke man met donker haar, donkere ogen en een snor. Hij heeft een blauwe jas aan en een rood geruite sjaal. Ik herken de stem van de telefoon. Peter geeft ons allemaal een hand, hij weet wie iedereen is, nog voor we ons voorgesteld hebben. Dan doet hij zijn jas uit en loopt naar Vincents bed. Hij pakt Vins hand, zo ongedwongen en gewoon alsof hij nooit iets anders heeft gedaan.

Peter spreekt met de zekerheid dat Vincent hem hoort. Eerst vertelt hij over ditjes en datjes, de kou buiten, de ijzel op de weg waardoor de reis langer duurde, zijn examen dat goed was gegaan, de drukte op zijn werk en de problemen met zijn vriendje dat nu voor een paar weken op de Canarische Eilanden zit.

‘Vincent, ik wil je bedanken voor alle fijne momenten die we samen hebben gehad. Die keer op het strand in Scheveningen toen het zo woei en wij daar als enigen wandelden. En weet je nog de keer dat we op de hei hebben gefietst? Je bracht rozen voor me mee op mijn verjaardag. Vorig jaar was dat. Witte rozen met een grote, open knop. Twee weken hebben ze gestaan. En de houten kist die we op de rommelmarkt hebben gekocht? Kan je je die nog herinneren? Ik heb hem pas gebeitst, hij staat nu voor het raam rechts van de bank, weet je wel? Ik zal met plezier aan alle momenten terugdenken, Vin.’

Ligt het aan mij? Is het omdat ik altijd moet bemoederen dat Vincent niet mijn kameraad kan zijn, mijn maatje, mijn adviseur?

Ik ruim zijn kamer op, maak boodschappenlijstjes, betaal het abonnement van zijn krant, koop een winterjas voor hem.

Ik wil onmisbaar zijn voor Vincent, besef ik nu. Onmisbaar omdat ik hem in feite niet kan missen. Zolang hij mij nodig heeft blijft hij bij me.

Peter gaat zitten. Hij vertelt dat Vincent tot een jaar geleden iedere vrijdagmiddag bij hem kwam. Hij had gezegd dat hij financieel krap zat en Peter had voorgesteld dat Vin de huishouding voor hem zou doen tegen vergoeding.

‘Vincent maakte bij jou schoon?’ Anna begint heftig in haar kopje thee te roeren. ‘En was hij daar goed in?’

‘Prima schoonmaker. Alles blonk. Daarna bleef hij meestal een nachtje slapen.’

‘Vincent schrobde de wc bij jou in ruil voor een avond gezelschap?’

‘Ik kreeg hem meestal de volgende dag slechts met moeite de deur uit. Het liefste was hij het hele weekend gebleven maar ik heb mijn dingen te doen, ik moet studeren, mijn correspondentie bijhouden, werk voorbereiden.’

Mijn vader vraagt wat hij voor werk doet en Peter legt uit dat hij kinderen begeleidt die niet meer bij hun ouders kunnen blijven. Hij zoekt dan een geschikt pleeggezin voor ze.

Peter wil weten wat mijn vader nou precies voor de kost doet. Zo vraag je dat niet aan mijn vader! Maar toch begint die uitgebreid te vertellen over zijn projecten, de kantoorgebouwen die hij koopt en verkoopt, de staalfabrieken, de belangen in het buitenland, de boten, de banken. Ineens zit hij niet meer aan het ziekbed van zijn zoon maar in de wereld waar hij zich het meest thuisvoelt.

Aan Marjolein vraagt Peter hoe het met haar hockeyen gaat en of ze nog prijzen gewonnen heeft met paardrijden. Bij iedere vraag bloost Marjolein opnieuw.

Dan moet Peter gaan, hij heeft nog werk te doen. ‘Vincent, ik weet niet of we elkaar nog zullen zien, maar ik blijf aan je denken.’ Peter kust hem zachtjes op zijn mond.

Ik loop met hem mee naar de lift.

‘Had hij het weleens over mij?’

‘O ja, hij vertelde vaak over de reisjes die hij met zijn broer maakte.’

Dat is niet wat ik bedoelde.

‘Ik had zo graag gewild dat Vincent aan je vader en aan Anna vertelde dat hij gay is. Ik wilde hem helpen voor zijn homoseksualiteit uit te komen, je weet wel, het coming-outproces.’ Hij spreekt het uit als ‘kummingout’.

‘Heeft Vincent je dan nooit gezegd dat mijn vader en Anna mijn relatie met Tom volkomen accepteren? Gay zijn is geen taboe in ons gezin.’

‘Misschien was het een taboe voor hemzelf.’

Ik beloof Peter dat ik hem op de hoogte zal houden.

Hij geeft me drie zoenen en verdwijnt in de lift.

‘Aardige man, die Peter. Toch fijn dat Vincent zo’n vriend heeft gehad,’ zegt Anna. Mijn vader knikt instemmend. Het is alsof we ons met terugwerkende kracht gerustgesteld voelen.

14

Vincent's ogen zijn nu voor het eerst dicht. Hij sloot ze zojuist toen Anna zijn voorhoofd begon te deppen met een vochtig washandje. Hij ademt zwaar en moeizaam door zijn mond. Mijn vader zit naast het bed en maakt aantekeningen in zijn agenda.

Een verpleegster komt binnen met een injectiespuit waaraan een enorme naald zit. Die gaat ze toch niet in Vins arm steken! Ik sta op. Ze spuit hem leeg in het infuus. Mijn vader klapt zijn agenda dicht, zijn wijsvinger houdt hij op de pagina waar hij aan het werk was.

‘Is dat morfine?’

De verpleegster knikt.

‘Dus hij heeft nu geen pijn meer?’

‘Nee meneer, door de morfine zakt hij steeds verder weg.’

‘Weet u, ik heb mijn vrouw al verloren.’

Papa zegt het alsof ieder mens een quotum aan verdriet krijgt toegewezen in zijn leven en dat dat van hem al gevuld is. Alsof de verpleegster zal zeggen dat er in dat geval sprake is van een misverstand: sta maar op, Vincent, je mag naar huis, iemand anders had hier moeten liggen.

Ze legt haar hand even op papa's arm. Wanneer de verpleegster vertrokken is slaat papa zijn agenda weer open en gaat door met het maken van berekeningen.

Anna heeft haar stoel tot vlak bij het nachtlampje van Vincent's bed geschoven. Ze is aan het breien.

‘Wat maak je?’

‘Een muts voor bij Vincent's sjaal. Ik ben er vorig jaar al aan begonnen, maar kwam er steeds niet toe hem af te maken. Dit is eigenlijk de eerste keer dat ik er rustig de tijd voor neem.’

‘We zijn er allemaal.’ Marjolein legt haar boek op haar schoot, ik zie dat ze nog steeds op dezelfde bladzijde is als gisteren. ‘Papa, mama, Eric, Vincent, en ik. Al zegt Vin niets, hij is er toch.’

‘Raar, we weten dat hij er straks misschien niet meer zal zijn, maar hij is er nu en dat is het enige dat telt,’ zeg ik. Anna houdt even op met breien en kijkt peinzend naar Vincent. Dan tikken de pennen weer onverstoord door, iedere tik de echo van een druppel uit het infuus.

De dikke Chinese meneer zit als enige nog in de hal. Alsof hij in de afgelopen twee dagen niet is weggeweest, daar als een beeld de wacht voor ons heeft gehouden. In de cafetaria zijn de meeste lichten al uit, over tien minuten gaan ze dicht, we kunnen alleen nog soep en wat broodjes krijgen. Marjolein en ik gaan aan een van de plastic tafeltjes zitten. De parasols doen nu nog misplaatster aan dan gewoonlijk, in het halfduister lijkt het oranje bijna bruin. Juist de mislukte imitatie van opgewektheid maakt deze omgeving zo mistroostig.

Wanneer we onze tomatensoep en broodjes met zwetende kaas ophebben, haalt Marjolein een papiertje uit haar broekzak. Ze vraagt of ik het gedicht dat ze gisteravond geschreven heeft, wil lezen.

Onvoltooide tijd

Mijn broer
is een puzzel
vol gaten
enkele kleine stukjes
heb ik maar
hoe ik ook duw en trek
en pers
ze passen niet in elkaar

nu ben ik te laat
de puzzel blijft voor altijd
een raadsel
een voorstelling
onaf
de kans
gemist
het beeld
in stukken
mijn hart
kapot

Ik kijk naar het ronde meisjeshandschrift op het ruitjespapier, onhandig gescheurd uit een schoolschrift.

Hoe kan ik zoveel vertrouwen beschamen? Hoe kan ik deze roep onbeantwoord laten? Doe ik meer kwaad door te zwijgen dan door het te vertellen? Maar wat als ik het haar nu zeg en ze blijkt het niet aan te kunnen?

‘Je vindt het niet goed hè?’

‘Integendeel, ik vind het prachtig. Heb je er lang aan gewerkt?’

‘Nee, het kwam er zo uit.’

‘Marjolein, we zullen samen de puzzels leggen, die van Vincent en de mijne, ik beloof het je.’

‘Ik hoop het, ik hoop het echt.’

Ik druk haar tegen me aan, mijn lippen duw ik tegen haar voorhoofd. Zo troost ik haar en snoer mezelf de mond.

Vincent ademt onregelmatig nu, soms hijgt hij, dan weer gaat het traag alsof hij vergeten is hoe het moet, alsof hij over iedere ademstoot moet nadenken.

‘Ik zou willen dat het ophoudt zonder dat het voorbij is,’ zegt Marjolein.

‘Ik weet wat je bedoelt. Ik wil ook dat het snel gebeurt en tegelijkertijd wil ik dat het helemaal nooit zal gebeuren. Alsof er twee mensen in me zijn die ieder iets anders wensen, twee stemmen die elkaar tegenspreken.’

‘Daarom is het maar goed dat wij niet kunnen beslissen,’ zegt Anna.

‘Het enige dat we nu kunnen doen is afwachten.’ Mijn vader heeft de krant weggelegd. Ook zijn agenda heeft hij het laatste uur niet meer tevoorschijn gehaald. Zijn hand ligt op die van Vincent.

‘We moeten er het beste van zien te maken,’ zegt Anna.

Zou dat nou levenswijsheid zijn? Dat je er na veel vallen en opstaan achter komt dat de meeste gemeenplaatsen gewoon waar zijn.

‘Ik ben moe, ik kan niet meer.’

‘Ga dan even in Vincents flat rusten, die is dichterbij dan je hotel. Wij waarschuwen je wel als er iets is.’

Moet ik het Vincent eerst vragen? Of zal ik het hem gewoon zeggen? Wat als hij het niet prettig vindt? Hij kan niets terugzeggen. Ik ga naar de smalle kast waar zijn winterjas hangt en vis de huissleutels uit zijn zak.

‘Ik kom zo terug, Vin.’ Ik kus hem iets boven zijn oor.

Ik wil Tom bellen maar de telefoon is bezet. Een oudere dame roept in de hoorn dat ze nu allemaal lekker kunnen gaan slapen, want pappie is buiten gevaar. Voor het eerst in mijn leven wil ik iemand anders zijn: die mevrouw in haar paarse jas met een zelfgebreid mutsje op haar grijze krullen en een gerust gevoel in haar hart.

Ik vertel Tom dat ik geen idee heb hoelang dit nog gaat duren maar dat het voorlopig geen zin voor hem heeft om over te komen. Hij is ongerust. Is dit niet te vermoeiend voor mij? Ik beloof hem dat ik nu

naar bed ga.

Op weg naar Vincents flat, nog geen tien minuten van het ziekenhuis, denk ik aan hem en Peter samen. Hoe was Vincent bij hem? Bot en nukkig, verveeld en met het vaste voornemen daar geen verandering in te brengen, of vrolijk en opgetogen zoals op onze tripjes waar hij zich als een kind verkneukelde tijdens de vliegreis en altijd bij het raampje moest zitten.

Ze gingen uit in Den Haag, liepen door de steegjes bij de Denneweg en over het verlaten Voorhout om drie uur ’s nachts. Ze wandelden samen over het strand van Scheveningen; Peter met zijn geruite sjaal wapperend in de wind, Vincent met de kraag van zijn winterjas omhoog, een rode bloes van de kou op zijn wangen. Ze liepen stevig door. Waar spraken ze over? De mannen die ze de avond daarvoor in de bars hadden opgepikt, de bloemkool en de varkenslapjes die ze nog moesten kopen voor het avondeten, Vincents verontwaardiging over Anna’s houding, Peters liefdesproblemen? Wat voor advies zou Vincent gegeven hebben, zou hij iets verstandigs gezegd hebben, iets genuanceerds?

Zouden ze veel gelachen hebben samen? Kent Peter ook liedjes van Annie M.G. Schmidt uit zijn hoofd?

De kranten van de afgelopen week uitgelopen week puilen uit Vincents brievenbus. Wanneer ik die opendoe zie ik het pakje met de foto's uit Portugal. De rest van de post bestaat uit een aantal bankafschriften en brieven met het ziekenhuislogo, eentje van Vins huisarts en een gele envelop die ik meteen openmaak. Het is een aanmaning van de meubelzaak waar Vincent een jaar geleden een stoel kocht; als hij niet voor de vijftiende van deze maand betaalt zullen er gerechtelijke stappen ondernomen worden. Er liggen nog een paar aanmaningen tot betalen. Op de afschriften zie ik dat Vincent meer dan veertigduizend gulden op zijn bankrekening heeft staan.

Is dit apathie, gebrek aan energie door zijn ziekte? Of laat hij de boel expres in het honderd lopen zodat iemand hem uiteindelijk moet redden? Als kleuter ging hij op het strand in de diepe kuil van de burens zitten. Hij kon er niet meer uit maar begon pas na lange tijd te huilen. Dan tilde ik hem uit zijn put.

Vin had het geteld, vijftien seconden doet de lift erover van de begane grond naar zijn flat op de dertigste verdieping, als hij tenminste niet stopt onderweg. De lift stopt niet. Op mijn tenen stap ik de flat binnen, alsof ik iemand wakker zou kunnen maken. Ik voel de ribbels van het behang terwijl ik naar de lichtknop zoek. De vloerbedekking veert zachtjes onder mijn schoenen. Ik ben hier zo vaak geweest in de afgelopen maanden, altijd met Vincent, maar pas nu valt het me op hoe leeg de flat is.

Midden in de kamer staat een enorm televisietoestel met pal daarvoor de nog steeds niet betaalde stoel. De blauw-wit gestreepte stof zit onder de vlekken. De afstandsbediening ligt naast de stoel op de vloer, als een inderhaast achtergelaten toverstaf waarmee Vincent de wolkenvelden boven Duitsland kon doen veranderen in de zon boven

de laars van Italië.

De kartonnen doos waar de televisie inzat doet met een rood kerstkleed erover dienst als tafel, een stretcher met deken is de sofa. Verder staat er een klapstoeltje voor het bezoek en een grote staande lamp.

Op zijn wankel bureau liggen stapels ongeopende post. Daar bovenop een lijstje met telefoonnummers; het mijne als eerste, daaronder het nummer van Peter, dan dat van Vincents dokter.

De megawereldkaart staat in een hoek, we zijn er nooit toe gekomen hem op te hangen. De keuken is leeg, ongebruikt. Er is niet eens een afdruiprekje.

De flat is zoals ik me voorstel dat die van vluchtelingen uit Eritrea of Cambodja eruitziet. Mensen die in een onbekende wereld terecht zijn gekomen waar ze niet echt een nieuw bestaan opbouwen, hun verblijf is tijdelijk. Daarom is het niet de moeite waard een poster op te hangen of een schemerlamp te kopen. Sterker nog, het leefbaar maken van hun woonruimte houdt een nederlaag in, hiermee zouden ze toegeven dat hun ballingschap weleens lang zou kunnen duren.

In zijn slaapkamer staat het grote Aupingbed waarvan het hoofd- en voeteneinde met een knopje omhoog kunnen. Vincent heeft geen kasten. Zijn kleren bewaart hij in de keukenkastjes tussen het schaarse kookgerei. Er liggen wat handdoeken in witte plastic bakjes op wieltjes, van het type dat kappers gebruiken om krulspelden en haarborstels in te bewaren. In een van de onderste bakjes zie ik enkele vergeelde enveloppen.

Ik voel me net als toen ik tien jaar oud was en de laatjes van het dressoir in de woonkamer doorzocht naar bonbons. Die zaten in een wit porseleinen schaaltje met blauwe blaadjes op het dekseltje geschilderd. Voor het bezoek, had mijn moeder gezegd. Maar we kregen bijna nooit bezoek. Als ik het nu snel en staande doe, dacht ik terwijl ik een handvol bonbons in mijn mond propte, dan telt het niet,

dan komt mama er niet achter. Mijn moeder kwam er altijd achter. Moeders hebben daar een speciaal gevoel voor, die weten precies wat hun kinderen doen. Dat vond ik mysterieus en ook erg griezelig. Het was als het oog van God – je kon er nooit aan ontsnappen, hoe je je ook verstopte! Ik dacht toen dat moeders daarom borsten hadden, dat die gingen gloeien wanneer hun kinderen iets stouts deden. Alhoewel ik wist dat ik gesnapt zou worden, rommelde ik toch door de laatjes van het dressoir. De zin in chocolade was sterker dan de angst voor straf.

Ik zie mijn eigen handschrift, toen nog rond en krullerig, gekunsteld. Nu is het scherp, haastig geschreven en moeilijk te lezen. Zes brieven vind ik, brieven die ik hem stuurde in de veertien jaar dat ik op de Filippijnen woonde. Vincent heeft zes van mijn brieven bewaard, ik niet één van hem. Ik ben er wat door in verlegenheid gebracht.

In de brieven vertel ik over mijn fotoreportages, de nieuwe woning die ik met Tom betrek, reizen, ontmoetingen. Alle brieven eindigen met dezelfde vragen, wat doe je nu Vin, heb je het naar je zin in Wageningen, Gent, Hilversum, Amsterdam, Leiden, Rotterdam, heb je vrienden, hoe zit het met de liefde?

In het begin beantwoordde hij wel mijn brieven maar niet mijn vragen. Hij schreef over het weer natuurlijk en een nieuwe interesse, het occulte: astrologie, numerologie, parapsychologie. Maar toen ik terugkwam op Jupiter en Saturnus en zijn telepathische gaven, deed hij het allemaal af als onzin waar hij allang niet meer in geloofde.

Later schreef hij helemaal niet meer terug. Mijn brieven waren schoten in de lucht, ik wist niet eens of hij ze wel ontving. ‘Vincent, waar ben je gebleven?’

De laatste brief die ik hem stuurde vanuit de Filippijnen was een reactie op zijn bedankje voor de logeerpartij bij ons, in de zomer van 1988. Fijn dat hij het naar zijn zin had gehad, jammer alleen dat hij door de hitte tot zo weinig was gekomen. ‘Wat bedoel je trouwens met “Had ik ook maar een Tom”? Je kunt vast wel iemand vinden die voor

je schoonmaakt en kookt tegen een redelijke prijs. Ik zal bij vrienden in Nederland eens informeren naar een goede hulp voor jou.’ Geen moment was het in me opgekomen dat hij niet naar Toms zorgzaamheid en verwennerij verwees, maar iets heel anders bedoelde: had ik ook maar een vriend. Ik dacht er niet over na, reageerde zoals altijd met ontembare regelzucht en smorende betuttelarij. Hoeveel andere hints heb ik niet aan me voorbij laten gaan?

In de bak ligt ook een kaartje met mijn vaders lijnrechte handschrift, alsof ieder woord een gebouw is met stevige fundering en dak.

‘Beste Vincent,

Aangezien het moeilijk is een geschikt geschenk voor je verjaardag uit te zoeken, heb ik de bank opdracht gegeven vijfhonderd gulden over te laten boeken naar jouw rekening. Dit bedrag mag je naar eigen inzicht besteden. Gefeliciteerd.

Je vader’

Onder de kaart ligt een oude foto. Eentje die ik niet ken. Mama staat op de oprijlaan en houdt Vincent in haar armen, ze drukt hem tegen zich aan, heeft haar wang tegen die van hem gelegd. Vincent, in zijn rode overall en met sandalen aan, kijkt wat bedremmeld, een beetje bang ook. Een stukje daarvandaan staat mijn vader. Hij draagt een maisgele trui over een donkerblauw katoenen broek en heeft een zonnebril op die hem de allure geeft van een Italiaanse filmster.

De foto is nieuw voor mij, maar het moment weet ik nog precies. Het was een halfjaar voor mijn moeders overlijden, ze was te moe om die zomer met ons mee te gaan naar Noordwijk. We gingen met een speciale oppas, juffrouw Van Dam, een bitse dame die niet van het strand hield omdat ze bang was dat er zand in haar pumps zou komen. Papa bracht ons weg. Deze foto is genomen bij dat afscheid.

Ik was erbij en toch is het net alsof ik dit moment nu voor het eerst zie. Ik herinner me de dingen dus niet zoals ze waren. Mijn vader droeg niet altijd een donker pak.

Het kost me moeite naar die foto te kijken. Mama houdt Vincent vast alsof ze hem nooit meer los wil laten.

Wat zou ze gedaan hebben nadat ze ons had uitgewuifd, nadat de Cadillac helemaal was verdwenen? Ze zal de oprijlaan op zijn gelopen, wat moeizaam, alsof hij steil omhoogging. Bij de voordeur keek ze dan nog even om, misschien zou de auto terugkomen omdat papa iets vergeten was. Dan zou ze ons nog even kunnen zien, Vincents wang nog een keer tegen die van haar kunnen leggen. Maar we kwamen niet terug, we waren de stad al uit. Ze ging even op de stoel in de hal zitten om op adem te komen. Daarna pakte ze haar boek van het dressoir en klom langzaam de wenteltrap op naar boven. Daar deed ze de dubbele deur van de slaapkamer dicht, uit gewoonte, want wij zouden haar die middag niet uit haar slaap kunnen houden.

Heeft Vincent deze foto al die jaren bewaard? Of heeft een van de tantes hem die onlangs gestuurd?

‘Weet je dat ik lang heb geloofd dat ze niet dood was,’ had Vincent me ooit verteld. Hij had me vragend aangekeken, alsof hij wilde dat ik zei dat ze inderdaad nog leefde.

‘Dat is normaal, Vin, voor mij leek het ook onwerkelijk in het begin.’

Hij stopte zijn handen in de zakken van zijn jack en tuurde naar de bakstenen tegels van de natte straat.

‘Maar ik heb lang gedacht dat ze terug zou komen.’

‘Hoe lang dan?’

‘Jaren. Tot ik zeventien was, misschien wel langer. Soms zag ik haar ineens in haar bontjas in de kerk. Of ze liep voorbij op straat. Af en toe stond ze op de roltrap in de Bijenkorf. Maar ze is altijd ineens

weg wanneer ik haar achterna ga, ik ben altijd net te laat.’

‘Waarom denk je dat ze is weggegaan?’

‘Ja, dat weet ik toch niet. Wat een achterlijke vraag, zeg.’

Met een ruk trok hij de rits van zijn jack omhoog.

Ik leg de foto terug en begin me uit te kleden. Mijn kleren leg ik op een hoopje naast de stapel overhemden en truien van Vincent op de grond. Het is nu elf uur, ik zet de wekker op halfzeven en doe het licht uit. Wanneer ik de lakens over me heen trek ruik ik Vincent, zoet als een baby die net in bad is geweest en tegelijkertijd ranzig als bedorven boter.

De telefoon gaat. Even weet ik niet waar ik ben, zoek naar mijn bril, kijk op de wekker, maar nog voor ik de hoorn opneem begrijp ik wat er aan de hand is. Ik bel een taxi, kleed me aan, haal Vincents borstel door mijn haar en spoel mijn mond, zijn tandenborstel gebruik ik liever niet.

Mijn lichaam voert een gewone ochtendroutine uit op een ongewoon moment. Het leidt een eigen leven, los van mijn gedachten die onder geen beding vooruit willen.

De taxi is er. Ik doe mijn jas aan en voel in de zak of Vincents sleutels er nog zitten, draai het licht uit en trek de deur achter me dicht. In de februarinacht hoor ik het gepruttel van de dieselmotor en zie de wolken die uit mijn mond komen wanneer ik de chauffeur het adres opgeef. Ik ga voorin zitten, gewoonlijk doe ik dat nooit. De chauffeur zwijgt, net als ik.

‘Vins adem stokt, kom maar gauw.’

Het ijzeren rolluik van de bloemenstal is naar beneden, de draaideur van de ingang dicht. Ik druk op een rode knop waar ‘bij noodgevallen’ onder staat. Het duurt lang voordat de deur opengaat.

De hal is donker, de parasols zijn neergeklapt en de plastic stoelen staan op de tafeltjes.

De grote klok hangt als een volle maan aan het einde van de hal, de wijzers vormen een rechte lijn, een zwarte horizon. Ik weet precies hoe ik moet lopen, wanneer ik de lift uitstap; naar links de lange gang met de tegels door, dan naar rechts, bijna tot het einde.

Voor de deur van Vincents kamer staat de verpleegster met het rode haar.

‘U weet dat uw broer inmiddels is overleden?’

‘Dank u wel,’ zeg ik beleefd.

Mijn broer is overleden. Die zin heb ik nooit eerder gehoord.

Hij klinkt onbegrijpelijk, onwaar.

De slingers zijn van het bed weggehaald, de slangen en sonde zijn verdwenen, ook de urinezak en het infuus zijn weg. Voor het eerst is het helemaal stil.

Vincent ligt hoog op het kussen, zijn handen gevouwen. Het is alsof hij slaapt, een onwezenlijke slaap. Sneeuwwit is hij, zo bleek dat hij bijna licht geeft, Venus in een heldere winternacht. Dichtbij gekomen zie ik dat zijn mondhoeken omhoog krullen, hij glimlacht intens tevreden. Zo rustig en ontspannen heb ik Vincent lang niet meer gezien.

Ik kus zijn voorhoofd, het is nog warm. Zijn haar ruikt nog naar Vincent. Ik kus zijn gesloten ogen. Ik streel zijn wangen, zijn kin, zijn rechte neus. Nu kan hij me niet meer wegduwen.

Dan perst een overstelpende pijn zich naar buiten. Mijn buik wordt opengereten, zonder verdoving. De vloedgolf sleurt alles met zich mee, overspoelt twijfel, slaat hoop kapot. Ik ben een met de stroom die uit mij stoot, ik verdrink erin. Ik schreeuw, sla met mijn handen in het wilde weg, zoek naar iets om me aan vast te houden. Maar er is niets meer. Met mijn linkerarm over mijn rechter schommel ik heen en weer, alsof ik het verdriet in slaap zou kunnen wiegen.

Ik verlang naar een paar uur geleden. Toen we met zijn allen om Vincents bed zaten. Hij ademde nog, rochelend, moeizaam, maar hij ademde. Ik vraag niets meer, niet dat hij zijn ogen opendoet, niet dat hij spreekt, niet dat hij beweegt, ik vraag alleen dat hij nog ademt. Eén keer slechts, in en uit, dat is alles wat ik vraag.

Als de film niet teruggedraaid kan worden, laat hij dan alsjeblieft stilstaan. Laat me hier blijven bij Vincent. Voorgoed. Ik leg mijn wang tegen die van hem, Vincent begint al koud te worden.

De spoel draait onverbiddelijk door, na het een volgt het ander, na de een volgt de ander. Er is geen wachtende meer voor me. Het is

nu mijn beurt. Maar ik wil nog niet, ik kan nog niet. Opnieuw welt de stortvloed op. Ik wist niet dat ik zo kon huilen.

Mijn vader, Anna en Marjolein komen binnen. Ze hebben de tantes gebeld. Papa gaat aan de andere kant van het bed zitten en legt zijn hoofd tegen Vincents handen, alsof hij door hem gezegend wil worden. Hij huilt, ingehouden en vanbinnen. Achter hem hangt de foto van de stralende man die een kleine rubberen bal balanceert ter vermaak van zijn lachende zoontje in de box.

‘Hoe is het gegaan, Anna?’

‘Zacht, rustig. Hij hield gewoon op met ademen. En toen was het afgelopen.’

Net alsof het zo hoorde.

Marjolein komt bij me staan.

‘Ik ben zo blij dat ik jou nog heb,’ zegt ze en ze slaat haar armen om me heen. Met de rug van mijn hand strijk ik langs haar wangen. Het helpt niet, ze worden alleen maar natter.

De verpleegster met de rode haren komt binnen met een andere verpleegster die ik niet eerder gezien heb. Ze gaan Vincent afleggen.

Wat een vreselijk woord, het is een boekhoudersuitdrukking. Een vel met cijfers, informatie die nergens meer toe dient, wordt uit het grote boek gescheurd en afgelegd, komt in een dood archief terecht.

Mijn vader en Anna gaan naar hun hotel om nog wat te slapen voordat we morgen beginnen met de voorbereidingen van de begrafenis. Marjolein en ik blijven, we willen helpen met het wassen van Vincent.

Ik pak een washandje en dompel het in de kom met water die de verpleegster op het nachtkastje heeft gezet. Is het water niet te koud voor hem?

De verpleegster antwoordt niet. Ach, natuurlijk. Toch verbaast het me dat Vincent niet rilt en zijn rug strekt wanneer ik met het washandje over zijn huid ga. Vroeger in bad was hij zo kouwelijk en kon zich net zo zwaar en stijf houden als nu. Langzaam ga ik van zijn

schouderbladen naar beneden tot net boven zijn billen, alsof ik een schoolbord uitveeg. Ik was en was en wanneer ik zijn schouders en rug heb gedaan begin ik opnieuw. Om hem schoon te maken maar vooral om hem vast te kunnen houden, aan te kunnen raken, al is het met een washandje. Marjolein wast ondertussen zijn armen en oksels, ze doet het geconcentreerd, met het puntje van haar tong uit haar mond. Het is voor het eerst dat Marjolein en ik iets samen doen.

Zou Vincent ons zien? Zou zijn geest ergens boven zijn lichaam zweven, zoals de antroposofen denken? Is het dan dezelfde Vincent of een heel andere, een wijze Vincent die glimlacht nu hij ziet hoe zorgvuldig we hem wassen, met z'n vieren nog wel. Even kijk ik omhoog. Ik zie alleen het nachtlampje en de aansluiting voor het infuus.

De verpleegster wast ook zijn penis, ze trekt de voorhuid naar achteren en maakt de glans schoon met een badstof doekje. Ze doet het voorzichtig maar toch krijg ik een akelig gevoel in mijn eigen geslacht, ik duw mijn benen even tegen elkaar. De andere verpleegster spreidt nu ook Vincents billen en stopt een kurk in zijn anus. Ze legt uit dat het weleens gebeurt dat de ingewanden nog nawerken. Ik stel het me voor, tijdens de begrafenis, iedereen wordt verdacht van de nare lucht behalve de schuldige.

De verpleegsters leggen Vincent nu recht, met zijn handen boven het verse laken. We zijn klaar.

Marjolein maakt aanstalten om weg te gaan. Ik druk een kus in Vincents nek, en streel zijn haar nog even.

Marjolein kust zijn wang.

Ze stelt voor dat we morgen de kleren gaan uitzoeken waarin hij begraven zal worden. Maar ik weet al wat Vincent aan moet hebben: de groene trui die ik voor hem kocht. Hij gaf mij zijn AZT toen hij die niet meer kon verdragen. Ik moest maar een mooi cadeautje voor hem kopen had hij gezegd terwijl hij me de blauwe doosjes toestopte. Uit ieder doosje van veertig stuks ontbraken een of twee capsules, alsof hij

ze geproefd had, snoepjes waarvan de smaak toch was tegengevallen.

Vincent gaf mij de pillen die zijn leven niet konden rekken maar het mijne wel. In ruil daarvoor kreeg hij de trui waarin hij over enkele dagen begraven zal worden.

Buiten begint het al licht te worden. Ik leg mijn arm om Marjoleins schouder, zij slaat haar arm om mijn middel en zo wandelen we naar het hotel. Een toevallige voorbijganger zou denken dat we geliefden zijn die terugkomen van een lange nacht uit.

‘Vincent is vannacht om vijf over halfdrie overleden.’ Het klinkt nog steeds onwennig, alsof de woorden ‘Vincent’ en ‘overleden’ niet bij elkaar horen.

‘Ik zal hem missen,’ zegt Peter na een korte pauze, ‘ik zal hem werkelijk missen.’

Ik leg hem uit waar de begrafenis is en wens hem sterkte.

Nooit kan ik Vin meer zeggen dat hij een aardige vriend heeft. Het vreemde woord is wel degelijk met hem verbonden, deze combinatie verandert niet meer:

Vincent is dood.

‘We zitten met een probleem.’ Papa kucht even. ‘De tantes vertelden me onafhankelijk van elkaar dat Vincent bij zijn moeder begraven wil worden. In dat graf is echter nog maar plaats voor twee personen, voor Anna en mijzelf, te zijner tijd natuurlijk.’

‘Als Vincent dat graag wilde moet het zo gebeuren, ik ga dan wel ergens anders liggen,’ zegt Anna.

Het lijkt wel alsof ze het over strandstoelen hebben tijdens een dagje aan zee. Mijn vader laat het er niet bij zitten, hij gaat met Anna naar de begraafplaats om een oplossing te zoeken, hij is niet voor één gat te vangen.

De begrafenisondernemer is een lange, dunne man die na iedere zin zijn lippen likt, alsof hij zich alvast verlekkert op de uitvaart. Marjolein en ik hebben de tekst opgesteld voor de rouwkaarten en de advertentie. ‘Tot ons grote verdriet is na een slopende ziekte voor ons veel te vroeg overleden onze lieve zoon, broer en zwager.’ Dat laatste is natuurlijk voor Tom bedoeld. Moeten onze namen nu naast of onder elkaar?

‘Zijn deze mensen, bij wijze van spreken, in de echtelijke staat met elkaar verbonden?’

‘Nee, maar we zijn wel echt met elkaar verbonden.’

‘Voor de burgerlijke stand?’ vraagt hij streng, over zulke serieuze zaken maakt men geen grapjes.

‘Nee.’

‘Dan moeten de namen onder elkaar. Wanneer twee mensen op een gegeven moment in de echtelijke staat zijn verbonden,’ hij likt zijn lippen nu nog sneller, ‘dan moeten hun namen altijd naast elkaar staan. Wonen ze, bij wijze van spreken, alleen maar samen, dan moeten hun namen onder elkaar. Zo is dat.’

Marjolein buigt zich over de verschillende lettertypen en bestudeert de kleuren voor de rouwrand. Chanelgrijs wil ze, dat is de kleur van haar ogen, zo zie ik nu pas. We moeten ook een kist uitkiezen. We weten allebei meteen wat we willen voor Vin, een eenvoudige baar van ongeverfd hout, een kist die zou passen in een licht, modern interieur.

Volgauto’s willen we niet en slechts één groot bloemstuk, daar zorgt Anna voor. De bloemen moeten roze zijn had ze bedacht, dan komt Vincent toch nog voor zijn homoseksualiteit uit.

Er was nog een kwestie: wat moest er bij de koffie na de condoleances in de rouwkapel geserveerd worden, een speculaasje of een plak cake? Geen van beide, we wilden appeltaart. Met slagroom, want daar is Vin zo dol op.

Vincent's schoenen zijn zoek. In de keukenkastjes van zijn flat vond ik een grijze broek en een overhemd met een groen streepje, toevallig dezelfde kleur als de trui. Maar waar zijn Vins schoenen? De kist is halfopen, maar je kan toch niet in je sokken begraven worden? Dat doet me te veel denken aan een droom die ik zo nu en dan heb. Op blote voeten kom ik bij de koningin op bezoek. Pas wanneer ik voor haar sta, zie ik dat ik geen schoenen aan heb, en schaam me dan dood.

‘Welke maat moet het zijn?’ Het winkelmeisje kijkt naar mijn voeten.

‘Geen idee, ze zijn voor iemand die op dit moment niet zelf kan komen.’

‘Als ze niet passen mag die persoon ze altijd ruilen, hoor.’

Ik kies bruine suède schoenen in een ruime maat, met een dikke rubberzool, van het soort dat Vincent altijd draagt. Droeg.

Het opgeruimde winkelmeisje wenst me er veel succes mee. Ik heb nooit helemaal begrepen wat mensen daarmee bedoelen. Dat je plots slierten jongens of meisjes achter je aan krijgt, of dat je leven ineens soepel verloopt dankzij de nieuwe schoenen met rubberzool? Wat vast niet wordt bedoeld is dat je er mooi in begraven zult worden.

Papa heeft het probleem opgelost: vanochtend kocht hij een graf met ruimte voor ons allemaal. Ook Tom mag er komen liggen en de toekomstige partner van Marjolein.

Vincent zal eerst in mama's graf gelegd worden.

Daarna zullen ze gezamenlijk worden overgebracht naar het graf waar de hele familie in vrede hoopt te rusten. Te zijner tijd natuurlijk.

Het is niet meer de slapende prins van een paar dagen geleden die in de rouwkapel ligt. Vincent ziet eruit als een goedkope etalagepop, zijn huid is uitgedroogd en bedekt met een laag poeder, de mond scheefgezakt,

de wangen ingevallen alsof hij is leeggelopen.

Wanneer de dragers op het punt staan de kist te sluiten laat Marjolein er heimelijk iets in vallen.

Terwijl de schaduw over Vins gezicht trekt zie ik een gekreukt papertje, een bladzijde uit een ruitjesschrift, naast zijn kussen liggen.

Het weer is wild vandaag. Het waait, de wolken drijven gehaast langs de hemel, de zon verdwijnt, het regent, de zon komt weer door en verbergt zich opnieuw. Dat alles binnen een paar minuten. Het lijkt wel alsof de elementen van slag zijn door Vincent's dood. Is dit nu zijn teken aan mij?

Het licht viel door de gebrandschilderde ramen van de kerk: rood, groen, blauw. De peettante hield de baby boven de doopfontein, hij hilde niet toen het koude water over zijn hoofdje werd gegoten.

De communicant droeg een rood vlinderstrikje bij zijn donkerblauwe pak met voor het eerst een lange broek. Het vlammetje van zijn kaars beefde terwijl hij naar het altaar schreed. Toen de bisschop hem zijn eerste Heilige Hostie wilde geven haalde Vin nog net op tijd zijn duim uit zijn mond.

Voor hetzelfde altaar staat nu de kist getooid met een boeket roze rozen. De peettante huilt zachtjes in haar zakdoek wanneer het koor de gregoriaanse gezangen inzet. Anna leest een parabel uit de Bijbel voor, Marjolein speelt een sonate van Bach op haar viool en ik lees het stukje voor dat ik gisteren schreef. Mijn stem slaat even over bij de laatste zin, wanneer ik me rechtstreeks tot hem wend. ‘Vincent, je bent nu in het wijde, tijdloze heelal dat je zo fascineerde. Je bent nu vrij en toch zal je altijd bij ons blijven.’ Alsof hij me zou kunnen horen. Het hout van het knielbankje doet nog steeds pijn aan mijn knieën, zelfs nu ze niet meer bloot zijn.

We lopen met z'n vijven voor de menigte uit over het kerkplein naar de zwarte Cadillac. Mijn vader stapt met één been in de auto en draait zich om. Is iedereen er? Dan zien we de kist met de roze rozen eenzaam tegen de kerkmuur staan, terwijl de begrafenisondernemer de auto naar achteren rijdt, om hem in te kunnen laden. Ik troost papa, Tom troost mij, Anna en Marjolein slaan hun armen om ons heen. Zo staan we daar als drenkelingen die zich aan elkaar vastklampen en tegen alle natuurwetten in toch niet ten onder gaan.

Ik zie een wolk, dan een stuk uitgewassen blauwe lucht. Net wanneer de dragers de kist optillen, weerkaatst de zon op het lichte hout. De donkergrijze hoge hoeden bewegen statig heen en weer, het grind knerpt onder onze voeten. De kist gaat de verkeerde kant op, hij moet weg van dat gat, door de poort, de stad in, naar Vincents flat. Dit is een vergissing!

Maar het is geen vergissing; de kist wordt op het graf gezet. Voor het eerst in meer dan twintig jaar zijn Vincent en mama weer samen.

We mogen ieder een tulp op de kist leggen. Peter houdt de emmer met roze tulpen vast, hij lijkt even op de bloemenman van het stalletje voor het ziekenhuis, maar dan zonder pet.

De rouwkamer is te klein voor alle mensen die ons komen condoleren, de rij staat tot buiten; vriendinnen van Anna met doorgelopen mascara, snikkende klasgenootjes van Marjolein, mijn vrienden, bezorgd en aangedaan, zakenrelaties van mijn vader die ongemakkelijk kijken, tantes, ooms, neven en nichten die Vincent in geen jaren meer gezien hebben. Dan pakt een vrouw met donker haar en kleine oogjes mijn handen.

'Ik zag de advertentie gisteren in de krant. Zo zonde toch, die jongen, hij was zo'n mooie bruidsjonker.'

'En jij was een mooie bruid, Koosje. Wat lief dat je bent gekomen.'

Als we op weg zijn naar de auto komt een nieuwe begrafenisstoet ons tegemoet. Een stuk of twintig mensen lopen achter de kist aan. Een van de nabestaanden komt me bekend voor, ze heeft een raar zelfgebreid mutsje op, maar ik kan haar niet plaatsen.

Marjolein en ik begroeten de gasten. Ze steekt haar arm door de mijne wanneer we van de ene tafel naar de andere lopen.

'Waarom kom je niet bij ons logeren in de zomer, na je examens?' Haar ogen lichten op, ze lacht zodat er kuiltjes in haar wangen verschijnen.

'Oh ja, ik kom graag!'

'Dat is dan hierbij afgesproken.'

Ik mis iemand. Totdat ik me realiseer dat degene die ik zoek juist de aanleiding is van de broodjes, de soep en de appeltaart die hier geserveerd worden.

Iedereen is voor hem gekomen. En hij hoeft er niet bij te zitten.

'Wat is het nog snel gegaan.'

'Achtien maanden, dat staat er toch zo'n beetje voor.'

'Het waren er vijftien sinds zijn diagnose. Als hij zijn medicijnen ingenomen had, als hij wat meer vechtlust getoond zou hebben...'

Peter onderbreekt me. 'Dat wilde Vincent niet, zo was hij niet.'

We wisselen adressen uit, ik geef hem mijn telefoonnummer. Ik wil contact met hem houden, zo blijft iets van Vincent bij me. Ik erf een vriend van hem.

Nu ben ik alleen op mijn hotelkamer. Tom is al beneden met de bagage,

over een uur vertrekt ons vliegtuig. Ik ga aan het bureautje met de telefoon zitten en neem de hoorn van de haak. Ik draai Vincents nummer. Tegen beter weten in. Alsof er niets gebeurd is en Vin straks de telefoon opneemt en 'gefopt!' roept. Hoe is het mogelijk? Ik heb hem aangeraakt toen hij al bijna koud was, ik zag hem in de kist liggen, ik was erbij toen de kist gesloten werd, ik heb er een tulp op gelegd, een homoseksuele tulp. Ik heb het zelf gezien en toch kan ik het nog steeds niet geloven, toch blijf ik hopen zijn stem weer te horen, al is het maar een seconde.

En ik hoor zijn stem!

'Dit is het antwoordapparaat van Vincent Brautichem. Op het moment ben ik er niet, maar na de piep kunt u uw boodschap inspreken.'

Ik draai opnieuw en leg neer voor de piepton. En opnieuw en opnieuw. Eindelijk, na wel tien keer gedraaid en neergelegd te hebben, spreek ik mijn boodschap in. Mijn stem klinkt schor maar vastberaden wanneer ik Vincent dat zeg wat ik hem zijn hele leven niet heb kunnen zeggen.

hannekens@telefonica.net

